

OFERTA
EDUKACYJNA
ODDZIAŁOWEGO
BIURA
EDUKACJI
NARODOWEJ

INSTYTUTU
PAMIĘCI
NARODOWEJ
W KATOWICACH
2023/2024

Oferta edukacyjna Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach 2023/2024

Spis treści

Niezbędnik	3
Przystanki Historia	
• Przystanek Historia – Centrum Edukacyjne IPN w Katowicach im. Henryka Sławika	4
• Henryk Sławik (1894–1944)	5
• Przystanek Historia – Centrum Edukacyjne IPN im. Gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie	6
• Gen. Janusz Gąsiorowski (1888–1949)	7
Rocznice 2023/2024	8
Strona internetowa edukacja.ipn.gov.pl	9
Szkolenia dla nauczycieli	10
Materiały dydaktyczne	11
Konkursy i projekty	22
Cykle edukacyjne, lekcje, warsztaty	28
Rajdy i zajęcia terenowe	33
Archiwum Historii Mówionej	35
Wystawy	36
• Wystawy plenerowe	37
• Wystawy przeznaczone do prezentacji we wnętrzach	44
Portale internetowe	60
Oferta wydawnicza	61
Czasypismo	64

Portret pierwszoklasisty
z rogiem obfitości,
Katowice, lata 30. XX w.
Fotografia ze zbiorów
Muzeum Historii Katowic

Oferta edukacyjna Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej Instytutu Pamięi Narodowej w Katowicach skierowana jest do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Oferta obowiązuje od września 2023 r. i zawiera lekcje, warsztaty, projekty edukacyjne, wystawy i konkursy.

Zgłoszeń do projektów edukacyjnych, konkursów i na lekcje z historii najnowszej można dokonywać drogą telefoniczną lub mailową od września 2023 r. Decyduje kolejność zgłoszeń. Zajęcia w trybie stacjonarnym odbywają się w Przystanku Historia – Centrum Edukacyjnym IPN w Katowicach im. Henryka Sławika oraz w Przystanku Historia – Centrum Edukacyjnym IPN im. Gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie (za wyjątkiem zajęć prowadzonych w terenie).

Przystanek Historia jest przystosowany dla osób z niepełnosprawnościami.

Każda grupa jest zobowiązana do przyjscia 15 minut przed rozpoczęciem zajęć. Jeśli grupa spóźni się więcej niż 15 minut, edukator IPN ma prawo odwołać zajęcia lub je znacznie skrócić.

Lekcje z historii najnowszej trwają 90 minut i są przeznaczone dla grup liczących nie więcej niż 30 osób.

Nauczyciel jest obecny na zajęciach i odpowiada za dyscyplinę w grupie.

Zajęcia są nieodpłatne.

Przystanek Historia – Centrum Edukacyjne IPN w Katowicach im. Henryka Sławika

To innowacyjna strefa edukacyjna IPN w centrum Katowic, położona blisko dworca PKP i w sąsiedztwie Rynku, która znajduje się w zabytkowej kamienicy przy ul. św. Jana 10. Kamienica we wrześniu 2017 r. stała się siedzibą Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej IPN w Katowicach. Jest to miejsce rozwijania zainteresowań dla pasjonatów historii, uczniów, studentów, naukowców czy świadków minionych wydarzeń. W pomieszczeniach Przystanku Historia odbywają się zajęcia edukacyjne, prezentowane są wystawy, filmy dokumentalne oraz książki i gry wydane przez IPN. Organizowane są także cykliczne spotkania z najnowszą historią Polski w tle, konferencje naukowe i popularnonaukowe oraz wiele innych ciekawych inicjatyw edukacyjnych.

Zapraszamy do udziału w różnorodnych przedsięwzięciach, o których informujemy m.in. na naszych stronach internetowych oraz do odwiedzenia Przystanku Historia i śledzenia oferty na facebook.pl/przystanekhistoriakatowice

Kontakt:
Przystanek Historia
Centrum Edukacyjne
IPN w Katowicach
im. Henryka Sławika,
ul. św. Jana 10, III piętro
tel. 32/207 07 00

UWAGA!
Adres do korespondencji:
Oddziałowe Biuro
Edukacji Narodowej IPN
w Katowicach
ul. Józefowska 102
40-145 Katowice

Henryk Sławik (1894–1944)

Urodził się w Szerokiej na Górnym Śląsku w wielodzietnej rodzinie chłopskiej. Ukończył jedynie niemiecką szkołę ludową, a rozległą wiedzę zdobył samodzielnie. Pracował jako robotnik w różnych zawodach, przeważnie na emigracji. W 1912 r. wstąpił do Polskiej Partii Socjalistycznej zaboru pruskiego. Jako poddany cesarza niemieckiego walczył w I wojnie światowej. Był współpracownikiem, później redaktorem odpowiedzialnym, a następnie wydawcą i redaktorem naczelnym „Gazety Robotniczej” – organu prasowego PPS na Górnym Śląsku oraz prezesem górnośląskiego Zarządu Związku Młodzieży Robotniczej „Siła”. Jako radny Katowic pracował m.in. w komisji rozdzielającej pomoc najbiedniejszym, odpowiadając za opiekę społeczną i ubezpieczenia. Znalazł się w przygotowanej przez Urząd Kryminalny Policji Rzeszy „Sonderfahndungsbuch Polen” czyli „Specjalnej Księdze Gończej dla Polski”, zawierającej listę osób, które ze względu na swą działalność społeczno-polityczną miały być zatrzymane zaraz po wkroczeniu hitlerowców.

We wrześniu 1939 r. Henryk Sławik przekroczył polską granicę. Na Węgrzech rozpoczął współpracę z Józefem Antallem – urzędnikiem węgierskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych organizującym opiekę nad polskimi uchodźcami – z inicjatywy którego w latach 1940–1944 pełnił funkcję prezesa Komitetu Obywatelskiego do Spraw Opieki nad Polskimi Uchodźcami na Węgrzech. Pokonując wiele przeszkód, z wielkim poświęceniem organizował pomoc dla ofiar wojny. Dzięki temu uchodźcy mieszkali w dobrych warunkach, mieli zapewnioną opiekę lekarską, wyżywienie, zasiłki, mogli się kształcić w organizowanych dla dzieci i młodzieży szkołach, czytać polską prasę i książki oraz uczestniczyć w życiu kulturalnym. Zajmował się także organizowaniem fałszywych dokumentów przy-

byłym na Węgry polskim Żydom. W lipcu 1944 r. Sławik i Antall zostali aresztowani przez Niemców i poddani konfrontacji. Sławik wziął całą odpowiedzialność na siebie, zaprzeczył udziałowi Antalla w nielegalnej działalności i w ten sposób uratował mu życie. Wraz z najbliższymi współpracownikami z Komitetu Obywatelskiego trafił do obozu w Mauthausen, gdzie zginął 23 sierpnia 1944 r. Według szacunków Komitet wraz z pomocą Węgrów przyczynił się do uratowania co najmniej 5 tys. polskich Żydów. Za tę działalność Henryk Sławik w 1990 r. został uhonorowany pośmiertnie tytułem Sprawiedliwego Wśród Narodów Świata.

W 2010 r. został odznaczony Orderem Orła Białego.

Henryk Sławik.
Fotografia ze zbiorów
Wojskowego Biura
Historycznego

Przystanek Historia – Centrum Edukacyjne IPN im. Gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie

Kontakt:
Przystanek Historia – Centrum
Edukacyjne IPN im. Gen. Janusza
Gąsiorowskiego w Częstochowie
al. Najświętszej Maryi Panny 52,
42-217 Częstochowa
tel. 34/ 370 70 17

Przystanek Historia – Centrum Edukacyjne IPN im. Gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie to miejsce rozwijania zainteresowań dla pasjonatów historii, uczniów, studentów, naukowców czy świadków minionych wydarzeń. W jego pomieszczeniach odbywają się zajęcia edukacyjne, konferencje naukowe i popularnonaukowe, spotkania autorskie i tematyczne oraz wydarzenia rocznicowe. Ponadto są tam prezentowane najnowsze książki i gry wydawane przez IPN, a także organizowane pokazy filmów dokumentalnych oraz wiele innych inicjatyw popularyzujących historię Polski.

Patronem częstochowskiego Przystanku Historia IPN jest gen. bryg. Janusz Gąsiorowski, po-

stać wybitnie zasłużona dla państwa polskiego i jego niepodległości, m.in. jako działacz niepodległościowy, dowódca wojskowy, teoretyk wojskowości, bibliograf i historyk (szerszy biogram poniżej). Ciekawostką może stanowić fakt, że w odległości około stu metrów od siedziby Przystanku Historia znajduje się budynek dawnego dowództwa częstochowskiej 7. Dywizji Piechoty, w którym w latach 1935–1939 gen. Gąsiorowski na co dzień przebywał i pracował jako dowódca dywizji.

Uroczyste otwarcie placówki miało miejsce 4 marca 2021 r.

Gen. Janusz Gąsiorowski (1889–1949)

Generał brygady, działacz niepodległościowy, legionista, pionier badań nad polską bibliografią wojskową, szef Sztabu Głównego Wojska Polskiego, dowódca 7 Dywizji Piechoty.

Od 1910 r. był instruktorem, wychowawcą oraz komendantem krakowskiego oddziału Armii Polskiej i Polskich Drużyn Strzeleckich, a także członkiem Komendy Naczelnej PDS. W grudniu 1916 r. wstąpił do Polskiej Organizacji Wojskowej, wchodząc następnie w skład Komendy Naczelnej POW.

Od 1918 r. w Wojsku Polskim. Uczestniczył w wojnie polsko-bolszewickiej, m.in. dowodząc 3 Pułkiem Artylerii Polowej. W okresie 1921-1931 pełnił szereg najważniejszych funkcji sztabowych w strukturach WP. Był autorem regulaminów i instrukcji wojskowych oraz publikacji naukowych z zakresu bibliografii wojskowej, psychologii pola walki, a także historii powstania styczniowego.

W latach 1931-1935 pełnił funkcję szefa Sztabu Głównego WP. W latach 1935-1939 był ostatnim dowódcą częstochowskiej 7 Dywizji Piechoty, którą dowodził w czasie ciężkich zmagani w rejonie Częstochowy we wrześniu 1939 r. Dostał się do niewoli niemieckiej. Przebywał m.in. w Oflagu VII A w Murnau. Po wojnie pozostał na emigracji, angażując się w działalność naukową i patriotyczną.

Odznaczony wieloma polskimi i zagranicznymi odznaczeniami, w tym m.in. Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari, Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Niepodległości, dwukrotnie Krzyżem Walecznych oraz francuskim Orderem Narodowym Legii Honorowej II klasy.

Gen. Janusz Gąsiorowski.
Fotografia ze zbiorów NAC

Rocznice 2023/2024

**130 rocznica urodzin
Henryka Sławika**

**80 rocznica bitew:
o Monte Cassino, pod Falaise i Arnhem**

**80 rocznica
Powstania Warszawskiego**

**80 rocznica
śmierci Henryka Sławika**

**40 rocznica śmierci
ks. Jerzego Popiełuszki**

Propozycje projektów edukacyjnych związanych z rocznicami ogłaszane będą na stronach internetowych ipn.gov.pl i edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/katowice

**135 rocznica urodzin
Zofii Kossak**

Spotkania z Zofią Kossak...

- elementarna wystawa biograficzna „Zofia Kossak (-Szczucka, -Szatkowska)”, wykłady, lekcje, projekcje filmowe, okolicznościowe publikacje

Polska flaga na ruinach klasztoru
na Monte Cassino, maj 1944 r.
Fotografia ze zbiorów NAC

Zofia Kossak w kapeluszu, 1933 r.
Fotografia ze zbiorów NAC,
koloryzacja Mateusz Prociak

Strona internetowa edukacja.ipn.gov.pl

Na stronie internetowej Biura Edukacji Narodowej Instytutu Pamięci Narodowej znajduje się kompletna, ogólnopolska oferta edukacyjna skierowana do nauczycieli i uczniów z całej Polski. Dane umieszczone na portalu są stale aktualizowane. Informacje na temat edukacyjnych

projektów regionalnych, prowadzonych przez poszczególne oddziały, w tym Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach, znajdują się w poszczególnych zakładkach strony.

Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach swoje działania prowadzi na obszarze województwa śląskiego, obejmującego zachodnią część historycznego Górnego Śląska, polską część Śląska Cieszyńskiego, ziemię częstochowską, a także Zagłębie Dąbrowskie z miastem Jaworzniem i Żywiecczyną, historycznie należące do Małopolski. Jest to teren o bogatej, różnorodnej, a zarazem bardzo skomplikowanej historii. Już od wieków konfrontowały się tu interesy polskie, niemieckie i czeskie. Ze względu na szczególną historię i specyfikę regionu OBEN IPN w Katowicach specjalizuje się w takich tematach, jak: upamiętnienie historii trzech powstań śląskich i plebiscytu górnośląskiego czy Tragedii Górnośląskiej – deportacji ludności Górnego Śląska do pracy przymusowej w ZSRR po wkroczeniu tu Armii Czerwonej w 1945 r.

Informacje na temat działalności Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej IPN w Katowicach, aktualności dotyczące bieżących projektów oraz wydawanych materiałów edukacyjnych, a także relacje z wydarzeń zamieszczone są na stronie internetowej edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/katowice

Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej w Katowicach

Oddział Biura Edukacji Narodowej w Katowicach swoje działania prowadzi na obszarze województwa śląskiego, obejmującego zachodnią część historycznego Górnego Śląska, polską część Śląska Cieszyńskiego, ziemię częstochowską, a także Zagłębie Dąbrowskie z miastem Jaworzniem i Żywiecczyną, historycznie należące do Małopolski. Jest to teren o bogatej, różnorodnej, a zarazem bardzo skomplikowanej historii. Już od wieków konfrontowały się tu interesy polskie, niemieckie i czeskie.

Ze względu na szczególną historię i specyfikę regionu OBEN IPN w Katowicach specjalizuje się w takich tematach, jak: upamiętnienie historii trzech powstań śląskich i plebiscytu górnośląskiego czy Tragedii Górnośląskiej – deportacji ludności Górnego Śląska do pracy przymusowej w ZSRR po wkroczeniu tu Armii Czerwonej w 1945 r.

Pliki do pobrania

Oferta edukacyjna OBEN Katowice 2020/2021 (pdf, 4.29 MB)
11.09.2020 08:03

Przystanki Historia i Kluby Historyczne

Lekcje i warsztaty

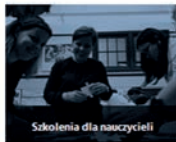
Projekty filmowe i multimedialne

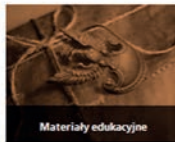
Rajdy i zajęcia terenowe

Konkursy i projekty

Szkolenia dla nauczycieli

Materiały edukacyjne

Wystawy w regionie

Szkolenia dla nauczycieli

Polskie Siły Zbrojne w czasie II wojny światowej – historia do odkrycia.

Szkolenie organizowane we współpracy z RODN WOM w Bielsku-Białej
25 września 2023

Adrian Rams
32/ 207 07 08
adrian.rams@ipn.gov.pl

Zofia Kossak – nie tylko wybitna powieściopisarka...

Szkolenie organizowane we współpracy z Muzeum Zofii Kossak-Szatkowskiej w Górkach Wielkich oraz RODN WOM w Bielsku-Białej
listopad 2023

dr Kornelia Banas
32/ 207 07 11
kornelia.banas@ipn.gov.pl

Podziemie niepodległościowe po 1944/45 – wybrane aspekty edukacyjne.

Szkolenie organizowane we współpracy z RODN WOM Rybnik
styczeń 2024

dr Angelika Blinda
32/ 207 07 15
angelika.blinda@ipn.gov.pl

FKL Ravensbruck – obóz koncentracyjny dla kobiet. Edycja III.

luty-marzec 2024

Ewelina Małachowska
32/ 207 07 14
ewelina.malachowska@ipn.gov.pl

Szlaki Nadziei. Losy wybranych postaci związanych z Częstochową w czasie II wojny światowej.

Szkolenie dla nauczycieli organizowane we współpracy z WOM w Częstochowa
luty-marzec-kwiecień 2024

Adam Kurus
34/ 370 70 17
adam.kurus@ipn.gov.pl

Szlaki Nadziei – Armia gen. Andersa.

Cykl szkoleń dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych realizowany we współpracy z Ministerstwem Edukacji i Nauki.
styczeń-luty-marzec 2024

Ewelina Małachowska
32/ 207 07 14
ewelina.malachowska@ipn.gov.pl

Debata oksfordzka w edukacji historycznej

Szkolenie dla nauczycieli organizowane we współpracy z WOM w Częstochowie
kwiecień 2024

Karol Krajewski
32/ 207 05 67
karol.krajewski@ipn.gov.pl

„Historia w kolorach”

HISTORIA W KOLORACH

Szkolenie dla pedagogów przedszkolnych i nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej „Historia w kolorach” to projekt edukacyjny IPN, którego celem jest przybliżenie najmłodszym w atrakcyjnej i przystępnej formie polskich symboli narodowych – herbu, flagi i hymnu. W ramach szkolenia uczestnicy mają okazję zapoznać się z krótkim filmem animowanym „Polskie symbole narodowe”, grą edukacyjną „Polak Mały” oraz scenariuszami zajęć dostosowanymi do różnych grup wiekowych.

Czas trwania szkolenia – około 1,5 h

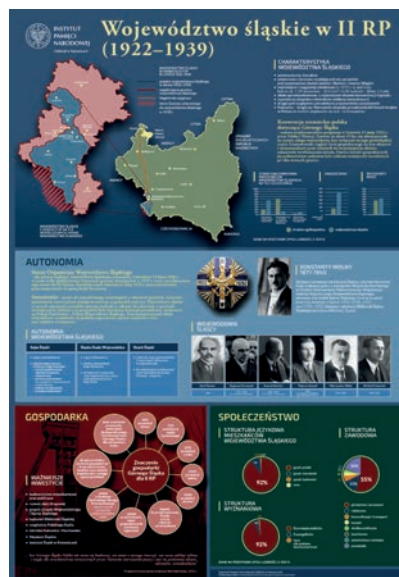
Kontakt:

Ewelina Małachowska
32/ 207 07 14
ewelina.malachowska@ipn.gov.pl

Materiały dydaktyczne

Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach przygotowuje i wydaje materiały edukacyjne i popularnonaukowe, przeznaczone dla nauczycieli, uczniów oraz wszystkich osób zainteresowanych poznaniem historii Górnego Śląska. Wśród naszych propozycji znajdują się materiały gotowe do wykorzystania w trakcie lekcji szkolnych oraz do samodzielnej lektury. Wszystkie materiały edukacyjne oferujemy bezpłatnie. Wersje drukowane wybranych wydawnictw i pomocy dydaktycznych można odebrać w **Przystanku Historia – Centrum Edukacyjnym w Katowicach im. Henryka Sławika** po uprzednim kontakcie telefonicznym i do wyczerpania nakładu. Wersje cyfrowe dostępne są do pobrania ze strony edukacja.ipn.gov.pl

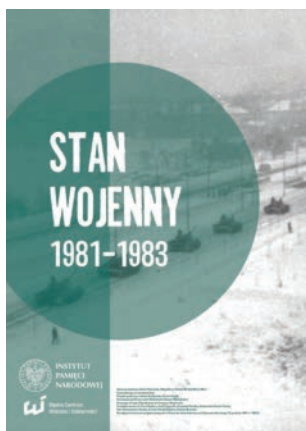
Infografiki

Zapoczątkowany w 2019 r. cykl infografik ma na celu w prosty i czytelny sposób przedstawić podstawowe informacje dotyczące historii Górnego Śląska w różnych okresach.

W ramach projektu ukazały się:

- I Powstanie Śląskie. Geneza. Przebieg. Skutki
- II Powstanie Śląskie. Geneza. Przebieg. Skutki
- Plebiscyt na Górnym Śląsku
- III Powstanie Śląskie. Geneza. Przebieg. Skutki
- Województwo śląskie w II RP (1922–1939)
- Deportacje Górnoszlązaków do ZSRR w 1945 r.

Infografiki dostępne są w wersji drukowanej w formacie B1 oraz jako pliki cyfrowe do pobrania ze strony internetowej edukacja.ipn.gov.pl z zakładki: Materiały edukacyjne

Wystawy elementarne

Celem projektu „Wystawy elementarne IPN” jest przygotowanie wystaw planszowych, których narracja skupiona jest na najważniejszych wydarzeniach z historii Polski w XX w. Wystawy udostępnione są w internecie w formie plików pdf do pobrania i samodzielnego wydrukowania w dwóch formatach: A3 i B1. Uprzejmie prosimy o zwrótną informację i dokumentację zdjęciową wydarzeń i miejsc, w których zostały wykorzystane (na adres sergiusz.kazimierzczuk@ipn.gov.pl). Zebrane informacje umieścimy na stronie IPN.

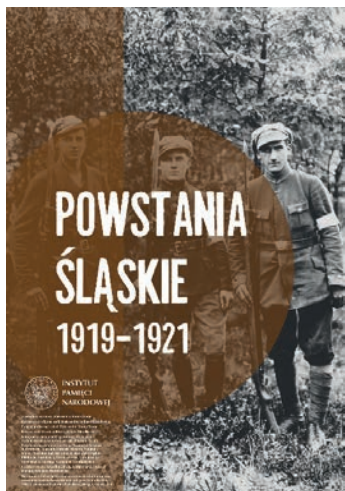
Wybrane wystawy elementarne ogólnopolskie:

- Polskie symbole narodowe
- Kresy – Ziemie Wschodnie Rzeczypospolitej
- Polski wysiłek zbrojny w I wojnie światowej 1914–1918
- Powstanie Wielkopolskie 1918–1919
- Wojna z bolszewikami. Bitwa Warszawska 1920
- Traktat Ryski 1921 **PL/EN/ROS/UA/BY**
- Wojsko polskie i jego tradycje 1918–1939
- Operacja polska NKWD 1937–1938 **PL/EN**
- Zbrodnia nieukarana – łagry sowieckie
- Złamanie szyfru Enigmy
- Wrzesień 1939. Polska wobec niemieckiej i sowieckiej agresji **PL/EN**
- Polski wysiłek zbrojny w II wojnie światowej
- Polscy robotnicy przymusowi w Niemczech 1939–1945
- Zbrodnie niemieckie i sowieckie na Polakach 1939–1945
- Zbrodnia Katyńska 1940. Zagłada polskich elit **PL/EN/UA**
- Polacy w bitwie o Wielką Brytanię
- Cichociemni
- Powstanie Warszawskie 1944 Bitwa o Polskę **PL/EN**
- Polskie Państwo Podziemne **PL/EN**
- Armia Krajowa
- Polacy ratujący Żydów w czasie II wojny światowej **PL/EN**
- Akcja „Reinhardt” 1942–1943
- Zagłada Żydów europejskich **PL/EN**
- Zagłada Romów i Sinti w Europie
- Niemieckie obozy zagłady
- FKL Ravensbrück. Obóz koncentracyjny dla kobiet 1939–1945
- Sąsiedzka krew. Ludobójstwo wołyńsko-galicyskie 1943–1945 **PL/EN**
- Żołnierze Wyklęci. Podziemie niepodległościowe 1944–1963 **PL/EN**
- Poznański Czerwiec 1956
- Walka o duszę narodu. Wokół Obchodów Milenium i Tysiąclecia 1956–1966/1967 **PL/EN**
- Marzec '68
- Bunt robotników. Grudzień '70 – luty '71
- Krok ku wolności. Protesty robotnicze w czerwcu 1976 r.
- Przełom. Sierpień 1980 i „Solidarność” **PL/EN**
- Stan wojenny 1981–1983 **PL/EN**
- Koniec PRL – rok 1989
- Prezydenci RP na Uchodźstwie 1939–1990

Wystawy elementarne regionalne:

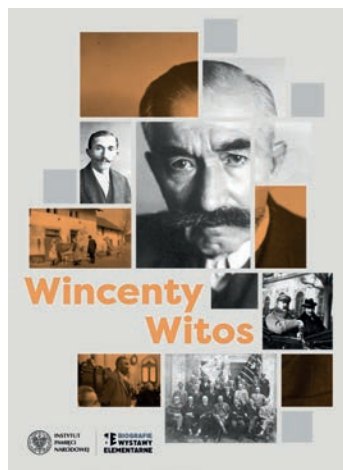
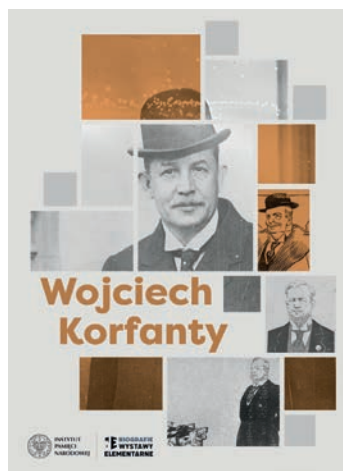
- Policja Województwa Śląskiego w II RP
- Powstania śląskie 1919–1921 **PL/EN**

Baza wystaw jest stale rozbudowywana. Aktualny spis oraz pliki do pobrania znajdują się na stronie internetowej edukacja.ipn.gov.pl

Biograficzne wystawy elementarne:

Celem projektu „elementarnych biografii” jest przygotowanie wystaw o postaciach ważnych dla polskiej historii. Wystawy udostępnione są w internecie w formie plików pdf do pobrania i samodzielnego wydrukowania, w dwóch formatach: A3 i B1. Uprzejmie prosimy o zwrótną informację i dokumentację zdjęciową wydarzeń i miejsc, w których zostały wykorzystane (na adres sergiusz.kazimierzczuk@ipn.gov.pl). Zebrane informacje umieścimy na stronie IPN.

- Wojciech Korfanty
- Franciszek Blachnicki
- Józef Dowbor-Muśnicki
- Ks. Jan Zieja
- Janusz Kusociński
- Wincenty Witos
- Lucjan Żeligowski
- Waław Felczak
- Stefan Rowecki „Grot”
- Tadeusz Bór-Komorowski
- Ryszard Kukliński
- Leopold Okulicki
- August Emil Fieldorf
- Władysław Sikorski
- Michał Tokarzewski-Karaszewicz
- Władysław Liniarski „Mścistał”
- Stanisław Sosabowski
- Łukasz Ciepliński
- Józef Haller
- Św. Maksymilian Maria Kolbe
- Ignacy Paderewski
- Witold Pilecki
- Roman Dmowski
- Józef Piłsudski
- Marian Rejewski
- Jan Rodowicz „Anoda”
- Danuta Siedzikówna „Inka”
- Stefan Wyszyński
- Mariusz Zaruski
- Ks. Józef Waląg
- Kazimierz Sosnkowski
- Jan Piwnik „Ponury”
- Juliusz Bursche
- Bolesław Wieniawa-Długoszowski
- Janusz Korczak
- Zofia Sokolnicka
- Waldemar Szwiec „Robot”

Baza wystaw jest stale rozbudowywana. Aktualny spis oraz pliki do pobrania znajdują się na stronie internetowej edukacja.ipn.gov.pl

Teki edukacyjne

Kontakt:

dr Kornelia Banas

32/ 207 07 11

kornelia.banas@ipn.gov.pl

Teki edukacyjne przygotowywane przez Biuro Edukacji Narodowej IPN stanowią pomoc dydaktyczną dla nauczycieli historii i innych przedmiotów humanistycznych na wszystkich poziomach nauczania. Na każdą tekę składają się: karty źródłowe (zdjęcia, dokumenty, plakaty itp.), materiały dla ucznia oraz materiały dla nauczyciela.

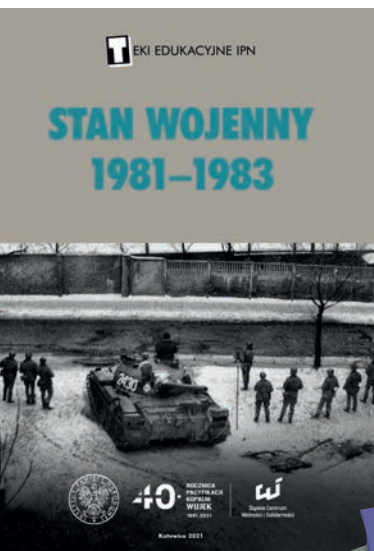
W 2022 r. ukazała się w wersji elektronicznej teka o tematyce ogólnopolskiej **„Stan wojenny 1981–1983”**, która podobnie jak wydana rok wcześniej teka **„Deportacje Górnoszlązaków do ZSRS w 1945 roku”** jest do pobrania ze strony internetowej edukacja.ipn.gov.pl

Wersja papierowa teki o deportacjach jest dostępna bezpłatnie w Przystanku Historia – Centrum Edukacyjnym IPN w Katowicach.

Materiały edukacyjne do wystaw elementarnych

„Materiały...” są wydawnictwem wzbogacającym merytorycznie plansze wystaw elementarnych oraz ułatwiającym samodzielne zbudowanie lekcji poświęconej danej tematyce. Oprócz treści i ikonografii ekspozycji, zawierają moduły „Strefa edukacji”, pozwalające na łatwiejsze przygotowanie się do omówienia danej części wystawy w czasie zajęć z młodzieżą. Informacje w nich zawarte umożliwiają uporządkowanie toku narracji w oparciu o najważniejsze zagadnienia oraz pozwalają rozszerzyć i wzbogacić przekaz bez konieczności sięgania po dodatkowe opracowania. Na końcu każdej broszury umieszczono „Moduł edukacyjny”, będący propozycją rekapitulacji materiału zawartego w wystawie. Składa się on z ćwiczeń dla ucznia o zróżnicowanym stopniu trudności, gotowych do wykorzystania w trakcie zajęć, tekstów źródłowych oraz materiałów dodatkowych np. spisu najnowszych publikacji poświęconych tematyce.

„Materiały...” do wybranych wystaw elementarnych IPN dostępne są w wersji cyfrowej do pobrania ze strony internetowej edukacja.ipn.gov.pl. „Materiały...” do wystaw elementarnych opracowanych przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach: „Powstania śląskie 1919–1921”, „Policja Województwa Śląskiego w II RP”, „FKL Ravensbrück – obóz koncentracyjny dla kobiet 1939–1945” i „Stan wojenny 1981–1983” zostały wydane drukiem i są dostępne bezpłatnie w Przystanku Historia – Centrum Edukacyjnym IPN w Katowicach.

POKOLORUJ HISTORIĘ

Górny Śląsk
w czasie powstań śląskich

Kolorowanka dla dzieci „Pokoloruj historię. Górny Śląsk w czasie powstań śląskich”

Kolorowanka edukacyjna „Pokoloruj historię. Górny Śląsk w czasie powstań śląskich” powstała z myślą o najmłodszych: przedszkolakach i uczniach klas I-III, którzy dopiero zaczęli poznawać historię Polski. Zawarte w wydawnictwie rysunki są kreacją artystyczną stworzoną na podstawie archiwalnych fotografii, często w sposób symboliczny prezentując wybrane wydarzenia historyczne. Wydawnictwo opowiada najmłodszym o zawilej, trudnej, a często dramatycznej historii Górnego Śląska z początku XX w. w sposób przystępny dla ich wieku. Na kolorowankę składa się 14 obrazków, opatrzonych krótkim komentarzem historycznym o charakterze edukacyjnym, w formule dostosowanej do wieku odbiorców i objaśniającym przedstawioną scenę. Na ilustracjach przedstawiono najważniejsze wydarzenia z lat 1918-1922, czyli okresu, w którym ważyły się losy regionu.

Puzzle do kolorowania

Puzzle do kolorowania „Powstaniec śląski” i „Sanitariuszka powstańcza” są dodatkiem edukacyjnym dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Mogą stanowić podstawę do rozpoczęcia opowieści o wydarzeniach na Górnym Śląsku, puentować lekcję o tematyce regionalnej lub uatrakcyjnić spotkania historyczne i wydarzenia edukacyjne. Celem wydania puzzli jest popularyzacja wiedzy o regionie Górnego Śląska i historii powstań śląskich wśród najmłodszych, w formule odpowiedniej do wieku i umiejętności odbiorcy. Puzzle wykonano w dwóch wzorach, w zależności od zainteresowań dzieci. Każdy z zestawów skła-

da się z 20 elementów, umieszczonych na tekturowej tacce. Po ułożeniu powstaje obrazek w formacie kartki A4. Rysunki wykorzystane na puzzlach przedstawiają dwie uniwersalne postacie – symbole powstań śląskich – powstańca oraz sanitariuszkę. Po ułożeniu wybranego zestawu, otrzymany rysunek można pokolorować kredkami, flamastrami bądź farbami. Do każdego z zestawów dołączona jest ulotka z komentarzem historycznym oraz pokolorowanym rysunkiem z puzzli, która może stanowić inspirację lub pomoc w układaniu.

Zachęcamy do przesyłania zdjęć lub skanów pokolorowanych przez dzieci obrazków i puzzli na adres mailowy Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej IPN w Katowicach w celu publikacji i prezentacji na naszych stronach internetowych.

Kolorowanka dostępna jest w wersji cyfrowej w formacie pliku pdf do pobrania ze strony internetowej edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/katowice z zakładki: Materiały edukacyjne

Wersja drukowana kolorowanki oraz puzzle do kolorowania dostępne są w trakcie warsztatów oraz imprez edukacyjnych i historycznych, w których uczestniczy Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach.

Galerie plakatów

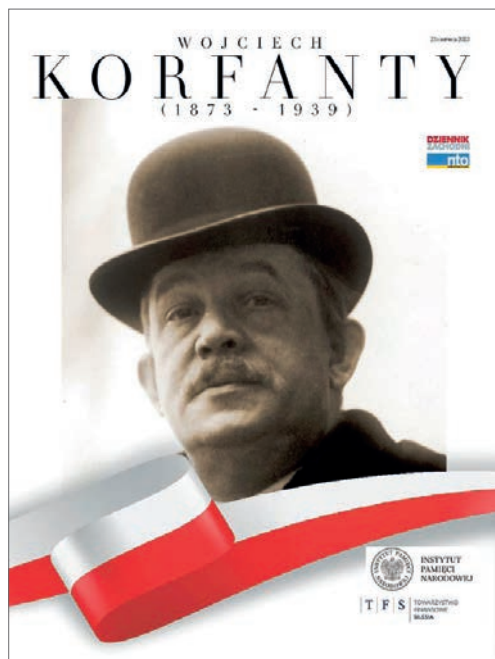
Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach upamiętnia bohaterów walki o niepodległość Polski, osoby zaangażowane w działania powstańcze i plebiscytowe na Górnym Śląsku po I wojnie światowej, a także dowódców i żołnierzy, którzy u progu II wojny światowej we wrześniu 1939 r. stanęli do walki w obronie zagrożonej ojczyzny. W ramach projektu powstały cztery galerie: „Galeria plakatu powstańczego”, „Galeria Bohaterów Niepodległości”, „Galeria Bohaterów Podziemia Niepodległościowego” oraz najnowsza „Galeria Bohaterów kampanii wrześniowej 1939 roku”. Wśród uhonorowanych w nich postaci znajdują się zarówno czołowi działacze i wojskowi najwyższych stopni, jak i mniej znane osoby, bez pracy których nie byłoby jednak możliwe osiągnięcie założonych celów. Każdy z plakatów powstaje w formacie A2, w oparciu o archiwalną, koloryzowaną fotografię, opatrzoną krótkim biogramem.

Plakaty dostępne są bezpłatnie w Przystankach Historia – Centrach Edukacyjnych IPN w Katowicach i Częstochowie (do wyczerpania nakładu). Wersje cyfrowe wybranych plakatów znajdują się na stronie internetowej edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/katowice w zakładce: Materiały edukacyjne

Filmy edukacyjne

Zachęcamy do zapoznania się z filmami edukacyjnymi. Nagrania zostały umieszczone na kanale **YouTube – IPNtv**, a także na stronie internetowej **edukacja.ipn.gov.pl** w ogólnej zakładce „Multimedia” oraz w zakładce oddziału w Katowicach „Projekty filmowe i multimedialne”. Wśród propozycji znajduje się m.in. cykl „Prelekcje o historii”, w którym prezentujemy krótkie wykłady z zakresu historii Polski. Nagrania trwają ok. 10-15 minut i warte są obejrzenia nie tylko przez pasjonatów historii ale także do wykorzystania w czasie lekcji szkolnych.

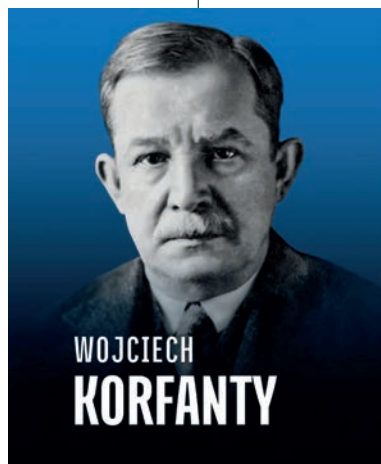
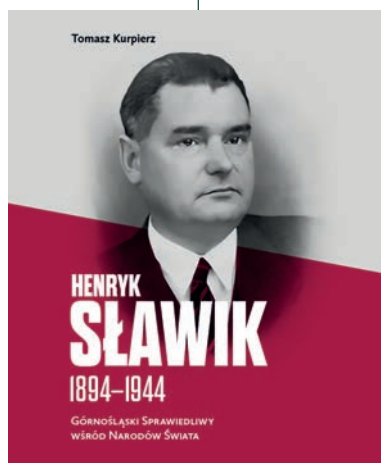
Dodatki historyczne do prasy

Tematyczne dodatki prasowe przygotowywane przez Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach z okazji rocznic różnych wydarzeń to forma popularyzacji historii skierowana do szerokiego grona odbiorców w całej Polsce. Dotychczas ukazały się dodatki poświęcone między innymi powstaniom śląskim i narodzinom „Solidarności”. W stulecie przyłączenia części Górnego Śląska do Polski zostały zredagowane dwa dodatki we współpracy z „Polska Press Grupa” i redakcją „Gościa Niedzielnego”. Z kolei w 2025 r., w związku z ogłoszonym przez Sejm RP Rokiem Wojciecha Korfantego, ukazał się dodatek zamieszczający siedem artykułów, przybliżających postać dyktatora III powstania śląskiego i jednego z Ojców Niepodległości.

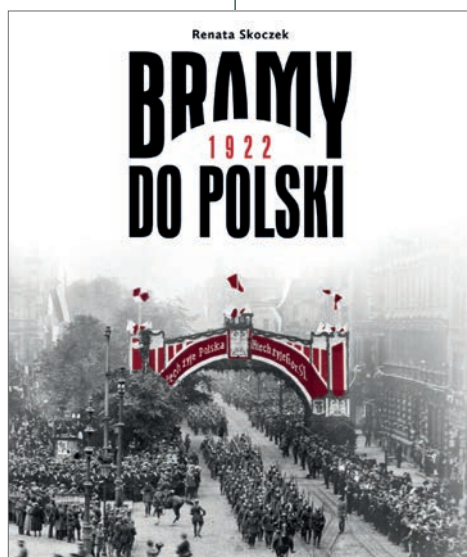
Wszystkie tytuły są dostępne w wersji cyfrowej do pobrania jako pliki pdf na stronie: ipn.gov.pl/pl/publikacje/periodyki-ipn/dodatki-historyczne-do

Broszury edukacyjne

Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach wydaje broszury edukacyjne dotyczące wybranych tematów z zakresu historii Górnego Śląska. Książki te posiadają charakter popularnonaukowy i opatrzone są bogatym materiałem ilustracyjnym. Część z nich to katalogi wystaw opracowanych przez OBEN, rozszerzone o dodatkowe informacje i zdjęcia. Dotychczas w serii ukazały się:

- Grzegorz Bębnik, Sebastian Rosenbaum, Mirosław Węcki, *Wojciech Korfanty*, Katowice 2023.
- Renata Skoczek, *Bramy do Polski 1922*, Katowice 2022.
- Aleksandra Korol-Chudy, Grzegorz Grzeškowiak, *„Pamiętaj, że nosisz mundur.” Policja Województwa Śląskiego w stulecie utworzenia*, Katowice 2022.
- Maciej Klich, *Stracone złudzenia. Wspomnienie strajku studenckiego na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w listopadzie i grudniu 1981 roku*, Katowice 2021.
- Tomasz Kurpierz, *Henryk Sławik 1894-1944. Górnośląski Sprawiedliwy wśród Narodów Świata*, Katowice 2021.
- Renata Skoczek, *Rok 1921 na Górnym Śląsku*, Katowice 2021.
- Angelika Blinda, Renata Skoczek, Ryszard Mozgol, *Konspiracja młodzieżowa w Chorzowie 1948-1956*, Katowice 2020.
- Renata Skoczek, *Rok 1920 na Górnym Śląsku*, Katowice 2020.
- Aleksandra Korol-Chudy, *Kiedy Katowice były Stalinogrodem... 1953-1956*, Katowice 2020.
- Łukasz Borkowski, Zdzisław Badocha *„Żelazny” 1925-1946. Niezlomny z Zagłębia*, Katowice 2020.
- Grzegorz Bębnik, Sebastian Rosenbaum, Mirosław Węcki, *Wojciech Korfanty*, Katowice 2020 (wersja anglojęzyczna).
- Grzegorz Bębnik, Sebastian Rosenbaum, Mirosław Węcki, *Wojciech Korfanty*, Katowice 2019.

- Bogusław Tracz, *„Zachodźże czerwone słoneczko”. Wybory '89 w województwie katowickim*, Katowice-Gliwice 2019.
- Zbigniew Gołasz, Krzysztof Gwóźdź, *Zgładzona formacja. Policja Województwa Śląskiego 1922-1959*, Katowice 2019.
- Zbigniew Gołasz, *„Oczy całego świata skierowane są teraz na Górny Śląsk”. Rok 1919 na Górnym Śląsku*, Katowice 2019.
- Zbigniew Gołasz, Robert Oszek (1896-1938) *Żołnierz niepodległej*, Katowice 2018.
- *„Niech świat pamięta o nas...” Losy osób deportowanych do ZSRR z terenu Górnego Śląska w 1945 r.*, pod red. Kornelii Banaś, Katowice 2016.
- Robert Ciupa, Łucja Marek, *Górnośląski azyl. Pielgrzymki stanowe do Piekar Śląskich w materiałach Służby Bezpieczeństwa*, Katowice 2015.
- *Deportacje z Górnego Śląska do Związku Sowieckiego w 1945 r. Katalog wystawy stałej w centrum dokumentacji deportacji Górnoślązaków do ZSRR w 1945 r. w Radzionkowie*, red. Sebastian Rosenbaum, Dariusz Węgrzyn, Katowice 2015.

Broszury dostępne są bezpłatnie w Przystanku Historia – Centrum Edukacyjnym IPN w Katowicach (do wyczerpania nakładu).

Wybrane tytuły opublikowane są również w wersji cyfrowej w formacie pdf do pobrania ze strony internetowej edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/katowice z zakładki: Materiały edukacyjne

„Idąc po Ich śladach...”. Ścieżka edukacyjna po Miejscu Pamięci i Przestrogi Ravensbrück

Publikacja „*Idąc po Ich śladach... Ścieżka edukacyjna po Miejscu Pamięci i Przestrogi Ravensbrück*” autorstwa Marii Lorens i Eweliny Małachowskiej powstała z myślą o uczniach i nauczycielach przygotowujących się do wzięcia udziału w ogólnopolskim konkursie recyta-

torskim „W kręgu poezji i prozy lagrowej więźniarek KL Ravensbrück” i stanowi kompendium wiedzy o tym kobiecym obozie koncentracyjnym. Książka składa się z kilku elementów. Jednym z nich jest przejrzyste kalendarium: na tle chronologicznej historii obozu pokazana jest historia Polek, m.in. transporty specjalne z Polski, powstanie konspiracyjnej Drużyny Starszych Harcerek „Mury” czy rozpoczęcie eksperymentów medycznych na więźniarkach. W szczegółowo opisaney historii obozu zawarto m.in. informacje dotyczące jego organizacji, ubioru więźniarek, żywienia, pracy, operacji doświadczalnych na polskich dziewczętach

czy śmiertelności. Autorki poświęciły cały rozdział konspiracji – wyjątkowej działalności Polek, która była fenomenem na tle innych obozów koncentracyjnych w czasie II wojny światowej. Czytelnicy dowiedzą się więc o wspomnianych już „Murach”, listach pisanych moczem, twórczości obozowych poetek czy malarek, tajnym nauczaniu i „szkole” obozowej. Sednem publikacji jest przewodnik po byłym obozie. Wydawnictwo kończy się kilkoma stronami zawierającymi biogramy Polek – więźniarek oraz ich oprawców – komendantów, lekarzy, pielęgniarek, SS-manów i aufseherów – obozowych dozorczyń.

Broszura w wersji pdf do pobrania na stronie internetowej edukacja.ipn.gov.pl z zakładki: Materiały edukacyjne

Oszek. Zmagania z legendą.

Wydawnictwo komiksowe powstałe z inicjatywy Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach jako jeden z projektów z okazji setnej rocznicy wybuchu III powstania śląskiego.

Za jego przygotowanie odpowiedzialne było Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej. Autorami komiksu jest duet Zbigniew Tomecki (scenariusz) i Gabriela Becla (rysownik), natomiast poprzedzający go szkic biograficzny napisał Zbigniew Gołasz, historyk Muzeum w Gliwicach.

Tematyka komiksu prezentuje postać kpt. Roberta Oszka, odznaczonego za męstwo uczestnika wojny z bolszewikami i III powstania śląskiego. Jest kwiecień 1938 r. Oszek umiera niepodziewanie w wieku 42 lat w wyniku choroby. Była to postać wyjątkowa – w czasie wojny odważny żołnierz, opanowany i nieustępliwy w boju, w czasie pokoju działacz kombatancki i niepokorny bohater wielu skandali. Przez jednych wielbiony, przez innych zniechęcony, przez innych zniechęcony. W jego śmierci nie byłoby nic wyjątkowego, gdyby nie jedna... plotka. Za sprawą tej plotki lokalny katowicki dziennikarz zostaje wciągnięty w śledztwo zlecone przez kontrwywiad wojskowy. Na szali bezpieczeństwo państwa. Czy dziennikarz podoła zadaniu?

Komiks jest do nabycia w księgarniach oraz w Księgarni IPN (ksiegarniaipn.pl)

Konkursy i projekty

Konkursy

X edycja ogólnopolskiego konkursu recytatorskiego „W kręgu poezji i prozy lagrowej więźniarek KL Ravensbrück”

Konkurs skierowany do uczniów klas VIII szkół podstawowych i uczniów szkół ponadpodstawowych, jest hołdem dla zamordowanych w niemieckim obozie koncentracyjnym dla kobiet w Ravensbrück oraz ocalałych, byłych więźniarek obozu. Zadaniem uczestników będzie przygotowanie recytacji wybranego utworu poetyckiego oraz fragmentu prozy na bazie wspomnień więźniarek FKL Ravensbrück.

Dotychczasowe edycje konkursu były objęte patronatem Małżonki Prezydenta RP.

Organizatorami konkursu są Instytut Pamięci Narodowej, Stowarzyszenie „Rodzina byłych więźniarek niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego KL Ravensbrück” oraz Miasto Ruda Śląska. Szczegółowe informacje i harmonogram konkursu umieszczone są w zakładce konkursu na stronie internetowej edukacja.ipn.gov.pl/edu/konkursy-i-projekty

Kontakt:

Koordynator ogólnopolski:
Marta Snarska
22/ 581 86 31
marta.snarska@ipn.gov.pl

Koordynator regionalny:
dr Angelika Blinda
32/ 207 07 15
angelika.blinda@ipn.gov.pl

Kontakt:

Koordynator ogólnopolski oraz regionalny dla województwa śląskiego:
Ewelina Małachowska
32/ 207 07 14
ewelina.malachowska@ipn.gov.pl

IX Turniej Debat Historycznych

Ogólnopolski projekt edukacyjny skierowany do uczniów szkół ponadpodstawowych, który wykorzystuje formułę debaty oksfordzkiej w edukacji historycznej. Dzięki debatom uczestnicy projektu nabywają i pogłębiają kompetencje z zakresu wystąpień publicznych, a także rozwijają umiejętność prowadzenia merytorycznego sporu na argumenty w oparciu o tematy z historii Polski XX wieku. Turniej realizowany jest od stycznia do kwietnia 2024 r. na etapie regionalnym przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej w Katowicach oraz Muzeum Śląskie w Katowicach. Zwycięzcy turnieju regionalnego wezmą udział w finale Turnieju Debat Historycznych w Warszawie.

VIII Ogólnopolski Festiwal Piosenki o Wolności

Ideą przyświecającą organizacji Festiwalu jest przypomnienie ważnych dla historii Polski utworów muzycznych oraz postaci ich twórców. Walkę z systemem komunistycznym prowadzono za pomocą różnych metod, w tym również na polu kultury. Tworzone wówczas poza oficjalnym nurtem pieśni, śpiewane były przez środowiska skupione wokół opozycji – opowiadały o wartościach uniwersalnych, o pragnieniu wolności i niepodległości, o zakazanej historii. Wzmacniały ducha, integrowały wokół idei, a ich twórcy tacy jak Jacek Kaczmarski czy Przemysław Gintrowski nazywani byli bardami opozycji. Do dziś w mediach brzmiały też piosenki legendarnych już zespołów rockowych lat 80. XX w., które wśród wielu odbiorców mają status kultowych. Tekstami utworów w zawołowany sposób walczyły one z cenzurą, używając metafor, ogólnych opisów, gry symboli i skojarzeń. Młodzi, zbuntowani, chcący wolności i lepszej przyszłości muzyki, piórem i słowem ście-

rali się z systemem komunistycznym. Wspólnym mianownikiem tej twórczości jest opowieść o pragnieniu wolności.

Konkurs ma formę przeglądu muzycznego i odbywa się w dwóch etapach. Preeliminacje przebiegają online na podstawie przesłanych przez uczestników nagrań. Finał odbywa się na żywo w Katowicach. Szczegółowe warunki uczestnictwa znajdują się w regulaminie konkursu. Terminy aktualizowane są na bieżąco w zakładce festiwalu na stronie internetowej:

**edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/katowice
w zakładce: Konkursy i projekty**

Kontakt mailowy z organizatorami:
owolnosci@scwis.pl

Koordynator IPN:
Aleksandra Korol-Chudy
32/ 207 07 01

Koordynator ŚCWIS:
Karol Chwastek
32/ 438 79 69

Dzieje Polskiej Nauki i Techniki

Kontakt:

zostanie podany w późniejszym terminie na stronie internetowej edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/katowice w zakładce konkursu

Konkurs historyczny organizowany przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach oraz Zespół Szkół Samochodowych i Ogólnokształcących w Bielsku-Białej. Ma na celu zainteresowanie młodego pokolenia dziejami polskiej nauki i techniki, zwrócenie uwagi na polskich uczonych i inżynierów zasłużonych dla rozwoju gospodarczego kraju, zapoznanie uczniów szkół podstawowych (klasy VII, VIII) i średnich historią polskich ośrodków przemysłowych. Zadaniem uczestników jest sporządzenie prezentacji multimedialnej poświęconej wybitnym, a mało znanym konstruktorom, badaczom, budowniczym, jak również ośrodkom przemysłowym. Za przykład może tu posłużyć Jan Szczepanik zwany polskim Edisonem, czy pierwszy na świecie spawany most w Maurzycach.

XIII Podbeskidzki Konkurs Historyczny „Solidarni”

Konkurs, organizowany od 2010 r. przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach we współpracy z Zarządkiem Regionu Podbeskidzie NSZZ „Solidarność”, poświęcony jest historii Polski w latach 1976–1989 ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń na Podbeskidziu. Jego uczestnikami mogą być uczniowie szkół ponadpodstawowych z terenu Bielska-Białej oraz powiatów bielskiego, cieszyńskiego i żywieckiego, szczególnie zainteresowani najnowszą historią.

Etap szkolny konkursu odbędzie się w grudniu 2023 r., a finał w lutym 2024 r. – w 43. rocznicę zakończenia strajku generalnego na Podbeskidziu.

Szczegóły konkursu zostaną przesłane pocztą elektroniczną do wszystkich szkół ponadpodstawowych w październiku 2023 r. oraz opublikowane na stronach internetowych katowickiego oddziału IPN, edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/katowice w zakładce: **Konkursy i projekty oraz podbeskidzkiej „Solidarności”.**

Kontakt:

Koordynator:

Artur Kasprzykowski

32/ 207 05 68

artur.kasprzykowski@ipn.gov.pl

Konkurs wiedzy o Henryku Sławiku

Konkurs skierowany do uczniów klas VII-VIII szkół podstawowych województwa śląskiego, organizowany wspólnie z podmiotami zewnętrznymi w związku z przypadającą w 2024 r. 130 rocznicą urodzin Henryka Sławika. Studiowanie biografii Henryka Sławika – postaci niezwykle ważnej z punktu widzenia edukacji regionalnej, dziennikarza, powstańca śląskiego, samorządowca, posła na Sejm Śląski, Sprawiedliwego Wśród Narodów Świata – da uczestnikom sposobność zapoznania się z losami Górnego Śląska i państwa polskiego w okre-

sie dwudziestolecia międzywojennego i II wojny światowej, a przede wszystkim kształtowania pozytywnych postaw społecznych i obywatelskich. Konkurs będzie miał charakter dwuetapowy, jego finał przewidziany został na kwiecień 2024 r. W następnych latach planowane są jego kolejne edycje.

Szczegółowe informacje dotyczące konkursu zostaną opublikowane we wrześniu 2023 r. na stronach internetowych: katowice.ipn.gov.pl, edukacja.ipn.gov.pl

Szlaki Nadziei Odyseja Wolności

Kontakt:

Maryla Czupryńska-Szczupak
maryla.szczupak@ipn.gov.pl

Projekt międzynarodowy

„Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”

W związku z 80. rocznicą rozpoczęcia wędrówki armii gen. Andersa ewakuowanej z ZSRS Instytut Pamięci Narodowej przygotował międzynarodowy projekt edukacyjno-memoratywny pt. „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”, który ma na celu upamiętnić wysiłek zbrojny Polskich Sił Zbrojnych podczas II wojny światowej oraz losy ludności cywilnej ewakuowanej z ZSRS wraz z armią gen. Andersa. Podczas II wojny światowej polscy żołnierze walczyli na wszystkich jej frontach w obronie godności i wolności oraz w imię solidarności z innymi zniewolonymi narodami. Zadaniem projektu jest przypomnienie bohaterskich czynów polskich lotników w Bitwie o Anglię, żołnierzy spod Tobruku, Narwiku czy Monte Cassino. Przez tytułowe „szlaki nadziei” należy rozumieć zbiorowe peregrynacje obywateli polskich w latach II wojny światowej – o charakterze zarówno wojskowym, jak i cywilnym – którym przyświecała myśl o przywróceniu wolności Polsce i światu zniewolonym przez III Rzeszę i jej sojuszników, związane z działalnością legalnych władz Rzeczypospolitej. Realizację projektu zaplanowano na lata 2022-2025, obejmując zasięgiem realizacji ponad 50 państw na całym świecie. Projekt jest przykładem polityki historycznej skierowanej do trudnego, wymagającego odbiorcy, nie znającego historii Polski, albo posiadającego uproszczony, czy wręcz przekłamany jej obraz. Pretekstem do opowiedzenia o polskiej historii w tak wielu krajach świata jest wystawa składająca się z dwóch części: ogólnej, opowiadającej odyseję Polaków podczas II wojny światowej, oraz części lokalnej. Syntetyczna forma wystawy i zdjęcia koloryzowane w konsultacji z historykami mają zachęcić do zapoznania się z naszą historią. W każdym państwie, czy nawet konkretnej miejscowości

powstanie inna wystawa lokalna dedykowana miejscowej społeczności i przedstawiająca polskich lokalnych bohaterów. Do dziś ludność Belgii czy Holandii pamięta żołnierzy 1 Dywizji Pancerniej. W trakcie walk o Ypres gen. Stanisław Maczek wydał rozkaz zakazujący prowadzenia ognia artyleryjskiego w czasie walk o miasta, dzięki któremu cywilna ludność Belgii i Holandii nie traciła życia i dobytku. Takich lokalnych historii jest dużo więcej. Chcemy o nich opowiedzieć. Wystawa stanowi wstęp do podjęcia licznych działań naukowych, upamiętniających i edukacyjnych. Nie zabranie w niej miejsca na tematy lokalne, związane z uczestnictwem wielu osób z różnych regionów Polski w formacjach Polskich Sił Zbrojnych. Pamięć o nich pragniemy przywrócić społeczeństwu. Zachęcamy do śledzenia informacji o projekcie i zapraszamy do współpracy przy jego realizacji. Strona internetowa projektu: szlakinadziei.ipn.gov.pl/sn

Kontakt:

dr Kornelia Banaś
32/ 207 07 11
kornelia.banas@ipn.gov.pl

Spotkania z Zofią Kossak...

Na lata 2023-2024 przypada kilka ważnych rocznic związanych z postacią Zofii Kossak (-Szczyckiej, -Szatkowskiej) – wybitnej powieściopisarki, publicystki, działaczki katolickiej i konspiracyjnej. Są to m.in.: 55 rocznica śmierci, 100 rocznica zamieszkania w Górkach Wielkich na Śląsku Cieszyńskim czy 135 rocznica urodzin pisarki. W realizowanym przez OBEN w Katowicach projekcie Spotkania z Zofią Kossak... przewidziano: elementarną wystawę biograficzną „Zofia Kossak (-Szczycka, -Szatkowska)”, wykłady, okolicznościowe publikacje. Ich celem będzie przybliżenie młodemu pokoleniu postaci Zofii Kossak, m.in. autorki książek wprowadzonych do znowelizowanej listy lektur szkolnych. Zachęcamy do śledzenia naszych propozycji związanych z projektem publikowanych na stronie: edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/katowice

Cykle edukacyjne, lekcje, warsztaty

Cykle edukacyjne

Kontakt:

Adam Kondracki

663-641-156

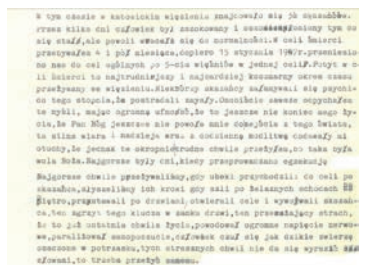
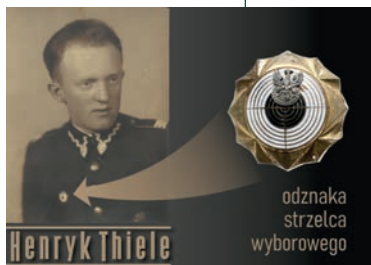
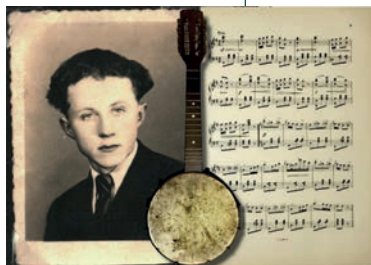
adam.kondracki@ipn.gov.pl

Zajęcia edukacyjne dotyczące poszukiwań prowadzonych przez Biuro Poszukiwań i Identyfikacji IPN i spacer szlakiem Podziemia Niepodległościowego w Gliwicach

Zajęcia rozpoczynają się prelekcją na temat techniki poszukiwań i identyfikacji IPN. Słuchacze mają także okazję poznać niemal zupełnie zapomniane postacie por. Henryka Thiele – pierwszego powojennego komendanta straży pożarnej w Gli-

wicach oraz Józefa Wawrzyńczyka ps. „Pepik” – żołnierza Inspektoratu Rybnickiego Armii Krajowej i powojennego podziemia. Zostaną również wprowadzeni w klimat miasta w latach 1945–46.

Po prelekcji uczestnicy będą mieli unikalną możliwość spacerować po zniszczonych powojennych Gliwicach – ze smartfonami w rękach. Przy użyciu mobilnej wersji oprogramowania, które na co dzień jest wykorzystywane podczas przygotowywania prac poszukiwawczych, uczestnicy zajęć spróbują „odnaleźć się” w tamtych czasach. Dzięki zdjęciom lotniczym poznają topografię miasta sprzed lat, będą także mogli kliknąć w interaktywne obiekty poznając ich historię. Kilka przystanków ściśle wiąże się z działalnością Thielego i Wawrzyńczyka. Pomaga to spojrzeć na Gliwicę ich oczami, wczuć się w klimat miejsca i czasu, w którym przyszło im podejmować dramatyczne decyzje.

Czy miejska straż ogniowa była w 1946 roku siedliskiem „reakcji”?

Jak sam prezydent miasta wpadł na trop ciężarowego Chevroleta organizacji podziemnej?

Czy brawurowa ucieczka „Pepika” po zatłoczonych sowieckimi żołnierzami Gliwicach miała szanse powodzenia?

Na te i inne pytania postarają się odpowiedzieć kolejne grupy młodzieży.

Prelekcja połączona ze zwiedzaniem miasta trwa ok. 4 h

Lekcje

Przeznaczone są dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Tematy realizują podstawę programową z historii, języka polskiego, religii, etyki oraz wiedzy o społeczeństwie. Zajęcia są bezpłatne.

Proszę zapoznać się z regulaminem znajdującym się na początku oferty.

- ◀ Polskie drogi do niepodległości 1914-1918
- ◀ Zbrodnia Katyńska
- ◀ „Puść mnie matko do powstania”. Powstania śląskie 1919-1920-1921
- ◀ Walka o dusze Górnoszlązaków – polska i niemiecka propaganda plebiscytowa

Kontakt: dr Angelika Blinda, 32/ 207 07 15,
angelika.blinda@ipn.gov.pl

- ◀ Śledztwo katyńskie
- ◀ Świat żydowski przed i po Zagładzie – zajęcia przygotowujące do wizyty w Miejscu Pamięci i Muzeum Auschwitz-Birkenau
- ◀ Polacy ratujący Żydów w czasie II wojny światowej
- ◀ Ravensbrück – obóz koncentracyjny dla kobiet

Kontakt: Ewelina Małachowska, 32/ 207 07 14,
ewelina.malachowska@ipn.gov.pl

- ◀ Polski wrzesień 1939
- ◀ Śląski Wrzesień 1939
- ◀ II Rzeczpospolita
- ◀ Powstanie Warszawskie
- ◀ Zbrodnia Katyńska
- ◀ inne tematy po uzgodnieniu z prowadzącym

Kontakt: Michał Miwa-Młot, 32/ 207 07 12,
michal.miwa-mlot@ipn.gov.pl

- ◀ Działania wojenne na Górnym Śląsku w 1945 r.
- ◀ Ruch oporu na Górnym Śląsku w latach 1939-1945
- ◀ Zbrodnie niemieckie na Górnym Śląsku w latach 1939-1945
- ◀ Wrzesień 1939 r. na Górnym Śląsku

Kontakt: Bartłomiej Warzecha, 32/ 207 07 16,
bartlomiej.warzecha@ipn.gov.pl

Oferta regionalna – Częstochowa

- ◀ Urodził się by służyć Polsce. Gen. bryg. Janusz Gąsiorowski 1889–1949.
- ◀ Wkroczenie Wojska Polskiego na Ziemię Lubliniecką w 1922 r.
- ◀ Wołyńska Brygada Kawalerii w boju pod Mokrzą 1 IX 1939 r.
- ◀ Działania bojowe 7 Dywizji Piechoty w regionie częstochowskim 1–4 IX 1939 r.
- ◀ Krakowska Brygada Kawalerii w boju pod Kaletami i Woźnikami 1–2 IX 1939 r.
- ◀ „Krwawy poniedziałek” w Częstochowie. Przyczyny i przebieg jednej z największych niemieckich zbrodni wojennych w Polsce we wrześniu 1939 r.
- ◀ Między Częstochową, a Lublińcem. Zapomniani Żołnierze Niezlomni 1945–1947.
- ◀ Czas „Jaguara”. Bohater niezłomny Stanisław Lisiecki 1908–1946.
- ◀ Rok 1956 w Polsce
- ◀ Paradoksy gospodarki PRL. Życie w gospodarce niedoboru
- ◀ Prymas Tysiąclecia. Kardynał Stefan Wyszyński w powojennej historii Polski
- ◀ Klacz Kasztanka i jej Marszałek (zajęcia dla uczniów klas I–III poświęcone postaci Józefa Piłsudskiego)
- ◀ Polskie symbole narodowe (zajęcia dla najmłodszych uczniów)
- ◀ Z Misiem Wojtkiem na szlaku polskich żołnierzy (zajęcia dla szkół podstawowych dotyczące historii 2 Korpusu Polskiego gen. Władysława Andersa)

Kontakt: Karol Krajewski, 34/ 370 70 91,
karol.krajewski@ipn.gov.pl

Kontakt: Adam Kurus, 34/ 370 70 17,
adam.kurus@ipn.gov.pl

Warsztaty

Śledztwo katyńskie

To nowoczesny warsztat edukacyjny pozwalający nauczycielom i edukatorom włączyć uczestników w detektywistyczne dochodzenie, którego celem jest ustalenie tożsamości ofiar Zbrodni Katyńskiej. Warsztaty mają nie tylko przedstawić

„Śledztwo katyńskie” może skłonić nieobeznanych z tematyką uczniów, aby bliżej zainteresowali się historią Katynia. Warsztaty są przeznaczone zarówno dla uczniów szkół podstawowych jak i ponadpodstawowych, w wieku od 12 lat.

Kontakt:

Ewelina Małachowska
32/ 207 07 14

ewelina.malachowska@ipn.gov.pl

okoliczności zbrodni, ale też służyć upamiętnieniu ofiar i zaznajomieniu uczniów ze specyfiką pracy historyków. Kluczowym elementem warsztatów są przedmioty wydobyte z dołów śmierci, których oryginały znajdują się w zbiorach Muzeum Katyńskiego. Przedmioty te – których właścicieli często nie znamy – są niemymi świadkami ludobójstwa popełnionego przez Związek Sowiecki na polskich obywatelach. „Śledztwo katyńskie” rozwija umiejętność analizy historycznej, kojarzenia faktów, stawiania hipotez i wyciągania wniosków. Może być świetnym uzupełnieniem wiedzy osób dobrze znających tematykę katyńską, które jednak chcą ją poszerzyć, np. przez poznawanie detali wyposażenia wojskowego czy odznaczeń polskiego oficera II Rzeczypospolitej. Równocześnie jednak

Zajęcia składają się z dwóch części: wykładu historycznego (45 minut) i ćwiczeń wykorzystujących materiał edukacyjny „Śledztwo Katyńskie” (45 minut). Materiał do pobrania i samodzielnego wykorzystania przez nauczyciela: <https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/materialy-edukacyjne/warsztaty-edukacyjne/92898,Śledztwo-katynskie.html>

Co kryją archiwa IPN?

Kontakt:

dr Kornelia Banaś
32/ 207 07 11
kornelia.banas@ipn.gov.pl

Lekcje archiwalne przeznaczone są dla uczniów szkół ponadpodstawowych (także niedowidzących i niewidomych). Każda z lekcji składa się z dwóch części. W pierwszej uczniowie poznają zasady działania archiwum i korzystania z dokumentów w nim zgromadzonych oraz różne rodzaje materiału źródłowego. Część druga ma charakter warsztatowy – polega na analizie przykładowych dokumentów, dzięki której uczeń poznaje mechanizmy i metody działania aparatu bezpieczeństwa, na przykład wobec polskiego społeczeństwa reagującego na wydarzenia 1956 r., wobec Kazimierza Świtonia, Anny Walentynowicz, Kornela Morawieckiego czy Krzysztofa Skiby.

Zajęcia dla szkół z województwa śląskiego będą się odbywać w siedzibie Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej przy ul. Józefowskiej 102 w Katowicach.

Grupa uczniowska może liczyć maksymalnie 20 osób.

Rajdy i zajęcia terenowe

Rajdy terenowe

Kontakt:
Bartłomiej Warzecha
32/ 207 07 16
bartlomiej.warzecha@ipn.gov.pl

OBEN Katowice organizuje tematyczne rajdy historyczno-turystyczne m.in. w Beskidzie Śląskim, Żywieckim, Gorcach, Sudetach. Wypracowana formuła tych wydarzeń obejmuje przeprowadzenie dwóch kilkudniowych rajdów w ciągu roku. Rajd wiosenny (maj-czerwiec) przeznaczony jest dla młodzieży ze szkół podstawowych, a jesienny (wrzesień-październik) dla uczniów szkół ponadpodstawowych. W warstwie historycznej rajdy nawiązują do wydarzeń z okresu walki o niepodległość Polski, prowadzonej od 1914 r. i rozwoju polskiej państwowości, głównie w kontekście obszaru na którym się odbywają.

Uczestnictwo w wydarzeniu pozwala również na zapoznanie się z ogólną historią i warstwą przyrodniczo-krajobrazową wybranych miejsc. Jeżeli kontekst historyczno-geograficzny na to pozwala zwiedzane są również obiekty historyczne. W trakcie rajdów, prócz zdobywania wiedzy historycznej, przeprowadzane są także konkurencje sprawnościowe. Całość organizowana jest we współpracy z harcerzami z Boguszowickiego Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalnego „Ślady”.

Zajęcia terenowe

Katowickie więzienie w okresie nazizmu i stalinizmu

Radzionków – Centrum Dokumentacji Deportacji Górnoślązaków do ZSRS w 1945 r.

Każda rocznica wywózek Górnoślązaków do ZSRS w 1945 r. jest szczególną okazją do zapoznania młodego pokolenia z tym tragicznym w dziejach Górnego Śląska wydarzeniem. Pobyt w CDD w Radzionkowie rozpoczyna się od zajęć poświęconych problematyce deportacji mieszkańców Górnego Śląska (2 godziny lekcyjne) oraz zwiedzania ekspozycji (1 godzina zegarowa).

Kontakt:

dr Kornelia Banaś
32/ 207 07 11
kornelia.banas@ipn.gov.pl

Zajęcia prowadzone w Areszcie Śledczym w Katowicach przy ul. Mikołowskiej 10a są skierowane do uczniów klas ponadpodstawowych. W ramach zajęć uczniowie poznają historię obiektów oraz losy osadzonych w nich osób.

W ramach projektu realizowane są dwa tematy:

- **„Porzućcie nadzieję, którzy tu wchodzić...” – katowickie więzienie w latach 1939–1956**
- **Kapłan skazany na śmierć – ks. Jan Macha (1914–1942)**

Archiwum Historii Mówionej

Notacje

Kontakt:

Ewelina Małachowska

32/ 207 07 14

ewelina.malachowska@ipn.gov.pl

Biuro Edukacji Narodowej IPN w ramach ogólnopolskiego programu „Notacje” od 2007 r. nagrywa relacje świadków historii tworząc w ten sposób Archiwum Historii Mówionej. Do tej pory zrealizowano kilkaset nagrań ze świadkami wydarzeń z najnowszej historii Polski. Notacje rejestrowane są techniką audio i video. W większości podczas ich realizacji wykorzystywana jest metoda biograficzna. Zasoby AHM są wykorzystywane do celów naukowych i edukacyjnych, publikowane na historycznych portalach internetowych IPN oraz na stronach serwisu IPN opowiedziane.ipn.gov.pl

Portal „Opowiedziane. Archiwum Historii Mówionej IPN”

opowiedziane.ipn.gov.pl

Ogólnopolski portal internetowy pozwalający na zapoznanie się z archiwalnym zasobem IPN w zakresie historii mówionej. Dzięki serwisowi można spojrzeć w przeszłość oczami bardzo wielu osób. Wspomnienia, które przekazali nam Świadkowie, dotyczą najważniejszych zagadnień polskiej historii, jak: II wojna światowa, wywózki Polaków na wschód ZSRS, Zbrodnia Katyńska, ratowanie Żydów przez Polaków w czasie Holocaustu, Rzeź Wołyńska, Powstanie Warszawskie czy opozycja w PRL. Serwis jest stale rozbudowywany o kolejne relacje i funkcjonalności. Docelowo będzie można na nim zapoznać się ze wszystkimi nagraniami notacyjnymi, zrealizowanymi przez pracowników Instytutu Pamięci Narodowej.

Wystawy

Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach przygotowuje wystawy edukacyjne, przeznaczone do wypożyczenia zainteresowanym instytucjom i szkołom. Są to ekspozycje o tematyce regionalnej oraz ogólnopolskiej, związane z bieżącymi rocznicami i najważniejszymi wydarzeniami dla narodu polskiego. Ekspozycje przygotowane są najczęściej w formie roll-upów lub w systemach wystawienniczych opartych na metalowych stelażach.

Regulamin wypożyczenia wystaw:

Kontakt:

Michał Miwa-Młot

32/ 207 07 12

michal.miwa-mlot@ipn.gov.pl

- Wystawę można wypożyczyć w ściśle określonym terminie, uzgodnionym z osobą odpowiedzialną z ramienia IPN i wpisanym do formularza wypożyczenia.
- Wypożyczający organizuje transport wystawy we własnym zakresie.
- W terminie zwrotu wystawę należy odwieźć do Oddziału IPN w Katowicach.
- Wypożyczający bierze na siebie pełną odpowiedzialność za właściwe zabezpieczenie ekspozycji i jest zobowiązany zwrócić ją w stanie nienaruszonym.
- Wypożyczający jest zobowiązany do poinformowania zwiedzających o pochodzeniu wystawy ze zbiorów Oddziału IPN w Katowicach.
- W dniu zwrotu plansz wypożyczający jest zobowiązany do poinformowania Oddziału IPN w Katowicach o frekwencji publiczności. Informacja ta zostaje wpisana do formularza wypożyczeń wystawy.
- Wypożyczenie wystawy jest bezpłatne.

Wystawy plenerowe

Powstania śląskie 1919–1921

Wystawa „Powstania śląskie 1919–1921” została przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach w ramach projektu wystaw elementarnych Instytutu Pamięi Narodowej i przystosowana do ekspozycji plenerowej. Składa się z 15 paneli, prezentujących w układzie chronologicznym najważniejsze wydarzenia z lat 1918–1922, czyli okresu, w którym ważyły się losy regionu. Koniec I wojny światowej, pierwsze i drugie powstanie śląskie, plebiscyt górnos Śląski oraz poprzedzająca go kampania propagandowa, trzecie powstanie śląskie, a w końcu podział regionu

i przejęcie przyznanej części Górnego Śląska przez administrację polską – to najważniejsze aspekty tej opowieści.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 15 paneli wystawienniczych formatu 100 x 200 cm, zamontowanych na 5 stelażach wystawienniczych o kształcie graniastosłupa prostego trójkątnego. Przy prezentacji zewnętrznej każdy stelaż należy obciążyć blockami betonowymi, które również można wypożyczyć. Wystawę można prezentować we wnętrzach.

Bramy do Polski 1922

Ekspozycja prezentuje przebieg uroczystości przyłączenia części Górnego Śląska do Polski w 1922 r. Na piętnastu panelach wystawienniczych przedstawiono wydarzenia na obszarze, który decyzją Rady Ambasadorów z października 1921 r., przypadł Polsce. Objęcie terenów przez Rzeczpospolitą następowało, zgodnie z decyzją Międzysojuszniczej Komisji Rządzącej i Plebiscytowej Górnego Śląska, strefami i odbywało się według ściśle określonego scenariusza. Na początku przybywały oddziały policji państwowej, następnie podpisywano protokół przekazania władzy, wojska sojusznicze opuszczały strefę i na końcu wkraczała armia. Uroczystości powitania Wojska Polskiego, które zostały przygotowane z wielkim rozmachem we wszystkich obejmowanych miastach i miejscowościach górnośląskich, odbyły się od 20 czerwca do 4 lipca 1922 r. Symbolem tych wydarzeń stały się bramy powitalne budowane na wzór łuków triumfalnych, których wzniesiono ponad dwie-

ście dwadzieścia. Niektóre z nich były niezwykle monumentalne i pomysłowe, wszystkie zostały bogato przyozdobione symbolami narodowymi i śląskimi. Wystawa prezentuje również przebieg uroczystości, które odbyły się 16 lipca 1922 r. w Katowicach oraz wizytę Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego, który 27 sierpnia na katowickim Rynku odznaczył najwyższymi odznaczeniami państwowymi najbardziej zasłużonych powstańców i działaczy narodowych.

Informacje techniczne: wystawa plenerowa (posiada możliwość prezentacji we wnętrzach), składa się z 15 paneli wystawienniczych formatu 100 x 200 cm, zamontowanych na 5 stelażach wystawienniczych o kształcie graniastosłupa prostego trójkątnego. Przy prezentacji zewnętrznej każdy stelaż należy obciążyć bloczkami betonowymi, które można wypożyczyć z wystawą.

„Pamiętaj, żenosisz mundur”. Policja Województwa Śląskiego w stulecie utworzenia

Wystawa została przygotowana z okazji 100. rocznicy utworzenia Policji Województwa Śląskiego. Prezentuje historię działalności formacji, od okoliczności jej powstania po kres istnienia i tragiczną śmierć wiosną 1940 r. wielu jej funkcjonariuszy, zamordowanych przez NKWD w ramach Zbrodni Katyńskiej. Ze względu na 100. rocznicę utworzenia Policji Województwa Śląskiego, przypadającą 17 czerwca 2022 r. i będącą pretekstem do przygotowania ekspozycji, duża jej część skupia się na okolicznościach budowy formacji oraz przejmowania przez nią służby na obszarze Górnego Śląska, włączonym w czerwcem i lipcu 1922 r. do II Rzeczypospolitej.

Policja Województwa Śląskiego odpowiadała za utrzymanie bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego na podlegającym jej obszarze województwa śląskiego. Ze względu na autonomiczny charakter województwa śląskiego, była niezależna od Policji Państwowej. Podlegała wojewodzie śląskiemu i była utrzymywana z zasobów Skarbu Śląskiego. Posiadała też własne zawieszenie prawne, szkolnictwo oraz zasady naboru kandydatów do służby.

Informacje techniczne: wystawa plenerowa (posiada możliwość prezentacji we wnętrzach), składa się z 15 paneli wystawienniczych formatu 100 x 200 cm, zamontowanych na 5 stelażach wystawienniczych o kształcie graniastosłupa prostego trójkątnego. Przy prezentacji zewnętrznej każdy stelaż należy obciążyć bloczkami betonowymi, które można wypożyczyć z wystawą.

Żwirko i Wigura – duet asów przestworzy

W 1929 r. w Akademickim Aeroklubie w Warszawie Franciszek Żwirko – doświadczony pilot i instruktor lotniczy poznał Stanisława Wigurę – młodego studenta politechniki, konstruktora samolotów sportowych WR-1 i RWD-1. Znajomość szybko przerodziła się w przyjaźń, która zaowocowała licznymi sukcesami w krajowych i międzynarodowych zawodach lotniczych. Ich ukoronowaniem było zwycięstwo w Międzynarodowych Zawodach Samolotów Turystycznych Challenge 1932 na samolocie RWD-6. Ledwie 13 dni po olbrzymim sukcesie Żwirko i Wigura zginęli w wypadku lotniczym na Śląsku Cieszyńskim. W 90. rocznicę tych wydarzeń pre-

zentujemy Państwu wystawę upamiętniającą największe dokonania Franciszka Żwirki i Stanisława Wigury oraz ich znaczący wkład w rozwój Polskich Skrzydeł.

Informacje techniczne: wystawa plenerowa (posiada możliwość prezentacji we wnętrzach), składa się z 15 paneli formatu 100 x 200 cm, zamontowanych na 5 stelażach wystawienniczych o kształcie graniastosłupa trójkątnego. Przy prezentacji zewnętrznej każdy stelaż należy obciążyć blokami betonowymi, które można wypożyczyć razem z wystawą.

„Jesteśmy Polakami!” Związek Polaków w Niemczech

Wystawa, przygotowana w ramach obchodów stulecia powstania Związku Polaków w Niemczech, składa się z dwóch części. Pierwsza przedstawia najważniejsze informacje dotyczące genezy powstania ZPwN, działalności, struktur oraz działaczy, a także represji wobec członków Związku tuż przed wybuchem II wojny światowej oraz w trakcie jej trwania. Część regionalna, przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach, prezentuje działalność organizacji w latach 1922-1939 na części Górnego Śląska, który na mocy traktatu wersalskiego przynależał do Niemiec. Ten fragment ekspozycji przedstawia najważniejsze informacje dotyczące liczebności Polaków na tym terenie, specyfiki regionu, działaczy, a także działalności gospodarczej, kulturalnej i oświatowej prowadzonej przez Związek. Jedna z

plasz poświęcona jest dziejom Polskiego Gimnazjum w Bytomiu, które zostało uroczystie otwarte 8 listopada 1932 r. dzięki staraniom Związku Polaków w Niemczech. Była to wówczas pierwsza i jedyna szkoła średnia na terenie Niemiec z polskim językiem nauczania, której tradycje kontynuuje obecnie I Liceum Ogólnokształcące im. J. Smoleńca w Bytomiu.

Informacje techniczne: wystawa plenerowa (posiada możliwość prezentacji we wnętrzach), składa się z 21 paneli formatu 100 x 200 cm zamontowanych na 7 stelażach wystawienniczych o kształcie graniastosłupa trójkątnego. Przy prezentacji zewnętrznej każdy stelaż należy obciążyć blokami betonowymi, które można wypożyczyć razem z wystawą.

TU rodziła się »Solidarność«

Wystawa ukazuje ogólnopolskie masowe strajki z lipca, sierpnia i września 1980 r. Doprowadziły one do zawarcia czterech porozumień pomiędzy strajkującymi robotnikami, a władzami PRL, które dały możliwość powstania Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”, skupiającego w swoich szeregach prawie dziesięć milionów członków. Wystawa składa się z części ogólnopolskiej, regionalnej – obejmującej swym zasięgiem ówczesne województwa katowickie, bielskie i częstochowskie – oraz części lokalnych, poświęconych Bielsku-Białej, Dąbrowie Górniczej, Jastrzębiu Zdroju, Tarnowskiemu Górom, Częstochowie i Gliwicom.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 15 paneli wystawienniczych formatu 100 x 200 cm, zamontowanych na 5 stelażach wystawienniczych o kształcie graniastosłupa prostego trójkątnego (2 stelaże z częścią ogólnopolską, 2 stelaże z częścią regionalną, 1 stelaż z wybraną częścią lokalną). Przy prezentacji zewnętrznej każdy stelaż należy obciążyć blokami betonowymi, które również można wypożyczyć. Wystawę można prezentować we wnętrzach. Teksty na panelach wystawowych są w języku polskim i angielskim.

TU rodziła się »Solidarność« rolników

Chłopski opór przeciwko komunistycznym rządom, wyrażający się poparciem dla Polskiego Stronnictwa Ludowego w latach 1945–1947 i sprzeciwem wobec kolektywizacji stanowił istotny, choć głośno niewyraźny, element tradycji polskiej wsi. Wspieranie przez rządy PZPR niewydolnej własności państwowej i „spółdzielczy” oraz liczne absurdy gospodarcze i administracyjne uderzały w interesy rolników, w rękach których było 80 procent ziemi. Niezadowolenie powiększył jeszcze kryzys gospodarczy drugiej połowy lat 70. XX w. W takiej atmosferze narodziły się pierwsze inicjatywy opozycyjne na wsi.

Władze zostały zmuszone do rozmów i 19 lutego 1981 r. podpisano porozumienie w Rzeszowie, a 20 lutego w Ustrzykach Dolnych. Były one dla wsi odpowiednikiem Porozumień Sierpniowych 1980 r.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 9 paneli wystawienniczych formatu 100 x 200 cm, zamontowanych na 3 stelażach wystawienniczych o kształcie graniastosłupa prostego trójkątnego (2 stelaże z częścią ogólnopolską, 1 stelaż z częścią regionalną – województwo śląskie). Przy prezentacji zewnętrznej każdy stelaż należy obciążyć blokami betonowymi, które również można wypożyczyć. Wystawę można prezentować we wnętrzach.

Pokolenie Baczyńskiego

Byli pierwszym pokoleniem wychowanym w niepodległej Polsce. Wyrastali w duchu służby bliźnim i Ojczyźnie, kształcąc się z nadzieją na przyczynienie się do rozwoju kraju. Zamiast tego u progu dorosłości stanęli wobec kataklizmu II wojny światowej, który obrócił w gruzy

ich świat i marzenia. Stali się wówczas trzonem Polski Walczącej, dając dowody bezprzykładnego bohaterstwa na barykadach Powstania Warszawskiego czy też w długotrwałej powojennej partyzantce przeciwko komunistycznemu zniewoleniu. Kwiat ich pokolenia poległ w walce, jak poeta Krzysztof K. Baczyński, lub został wymordowany przez najeźdźców. Jakże wielu doświadczyło piekła niemieckich i sowieckich obozów.

Ci, którzy przeżyli, podnosili kraj z ruin i podtrzymywali starania o odzyskanie niepodległości. Wśród nich był Karol Wojtyła, któremu przypadło zadanie kontynuowania misji św. Piotra, oraz Ryszard Kaczorowski – ostatni Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie. Pokolenie to przeniosło etos dawnej Rzeczypospolitej do Polski odrodzonej po 1989 r. Jego ostatni przedstawiciele mają nawet 100 lat. Odchodząc, pozostawiają po sobie pamięć najtragiczniej doświadczonego, ale i najpiękniejszego pokolenia, jakie dotychczas wydał nasz naród.

Informacje techniczne: wystawa plenerowa (posiada możliwość prezentacji we wnętrzach), składa się z 15 paneli wystawienniczych formatu 100 x 200 cm, zamontowanych na 5 stelażach wystawienniczych o kształcie graniastosłupa trójkątnego (3 stelaże z częścią ogólnopolską, 2 stelaże z częścią regionalną). Przy prezentacji zewnętrznej każdy stelaż należy obciążyć bloczkami betonowymi, które można wypożyczyć razem z wystawą.

*
**pokolenie
BACZYŃ
SKIEGO**
the BACZYŃSKI
GENERATION

26 LISTOPADA – 20 GRUDNIA 2021 R.
WYSTAWA IPN NA RYNKU MANUFAKTURY
ŁÓDŹ, UL. JANA KARSKIEGO 5

Zapraszamy na briefing
w dniu 8 grudnia 2021 r. o godz. 10.00.

 INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
oddział w Łodzi

Wystawy przeznaczone do prezentacji we wnętrzach

Rok 1919 na Górnym Śląsku

Wystawa, przygotowana w ramach obchodów stulecia I powstania śląskiego, przedstawia najważniejsze wydarzenia jakie rozegrały się na Górnym Śląsku tuż po zakończeniu I wojny

światowej. Górnoszlązacy, w odróżnieniu od Polaków zamieszkałych w innych regionach, nie znaleźli się w granicach odrodzonego państwa polskiego. Droga do włączenia Górnego Śląska w granice II RP była długa i trudna. Rok 1919 był pierwszym etapem dyplomatycznej, konspiracyjnej i zbrojnej walki prowadzonej pomiędzy Polakami, a Niemcami o przynależność państwową tego regionu. Na dziewięciu planszach przedstawiono najważniejsze wydarzenia takie jak powstanie Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska, decyzje traktatu wersalskiego z czerwca 1919 r., na mocy których o losach tego regionu miał zdecydować plebiscyt. Na unikalnych, często dotąd nie publikowanych, zdjęciach ukazano przyczyny, przebieg i skutki I powstania śląskiego. Ostatnia plansza jest poświęcona między innymi wyborom komunalnym przeprowadzonym w listopadzie 1919 r., w których Polacy odnieśli spory sukces zyskując przedstawicieli we władzach miast i gmin.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 9 plansz roll-up o wymiarach 100 x 200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

Zakład państwowy „Książki” w Katowickiej Hucie, Alamy Museum w Chorzowie

Wystawa przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach

Scenariusz: Zbigniew Gołasz

Recenzja wystawy: Grzegorz Bębniak

Opracowanie graficzne: Bogusław Nikonowicz

Druk: Optima Szczecin

Wykorzystano zbiory: Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach - Archiwum Państwowego w Katowicach - Biblioteki Śląskiej w Katowicach - Francuskiej Biblioteki Narodowej - Grzegorz Grześkowiak - Dariusz Guza - Muzeum Czynu Powstańczego w Górze Świętej Anny - Muzeum w Chorzowie - Muzeum w Gliwicach - Muzeum w Tarnowskich Górach - Narodowego Archiwum Cyfrowego

Podziękowania: Grzegorz Bębniak - Sylwia Błaszczuk - Grzegorz Grześkowiak - Witold Inwałdziejewicz - Agnieszka Koczmierczyk - Sebastian Rosenbaum - Renata Skoczak

”

Oczy całego świata skierowane są
teraz na Górny Śląsk.

(gen. Friedrich von Frankeburg, #Winda V1 Korpusu Armijnego we Wrocławiu, do gen. Karla Haeffera)

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

#moja
NIEPODLEGŁA

Rok 1920 na Górnym Śląsku

Wystawa, przygotowana w ramach obchodów stulecia II powstania śląskiego, jest kontynuacją wystawy „Rok 1919 na Górnym Śląsku”.

10 stycznia 1920 r. wszedł w życie traktat wersalski na mocy którego o przynależności państwowej Górnego Śląska miał zdecydować plebiscyt. Zgodnie z postanowieniami tego traktatu wojska niemieckie opuściły obszar plebiscytowy, a w ich miejsce przybyły wojska francuskie i włoskie. Rządy objęła Międzysojusznicza Komisja Rządząca i Plebiscytowa, której zadaniem było utrzymać ład publiczny oraz przygotować i przeprowadzić głosowanie. Na rzecz przyłączenia Górnego Śląska do Polski intensywnie działał Polski Komisariat Plebiscytowy w Bytomiu z Wojciechem Korfantym. Taką samą działalność na rzecz pozostawienia Górnego Śląska w Niemczech prowadził Niemiecki Komisariat Plebiscytowy z siedzibą w Katowicach. Napięte relacje pomiędzy polską i niemiecką ludnością osiągnęły apogeum w sierpniu 1920 r., kiedy wojsko polskie toczyło ciężkie walki z bolszewikami. Niemcy, chcąc wykorzystać trudną sytuację Polski, podjęli zbrojną próbę przejęcia obszaru plebiscytowego. Konsekwencją dramatycznych wydarzeń, które rozegrały się 17 i 18 sierpnia na ulicach Katowic, była śmierć znanego polskiego lekarza i działacza narodowego Andrzeja Mielęckiego, zniszczenie wielu polskich lokali oraz wybuch II powstania śląskiego. Działania zbrojne zakończyły się dla Polaków rozwiązaniem znieprawdzonej niemieckiej policji Sicherheitspolizei i utworzeniem polsko-niemieckiej Policji Plebiscytowej. Pod koniec grudnia Międzysojusznicza Komisja ogłosiła Regulamin głosowania, ale termin plebiscytu nadal pozostawał nieznanym.

**Rok 1920
na Górnym Śląsku**

Wystawa zorganizowana przez Oddziałowe Biuro Śląskiej Komisji Plebiscytowej w Katowicach

Redakcja: Hanna Świątek
Projekt graficzny: Bogdan Mielonczyk
Stronę tytułową: Andrzej

Wystawione zbiory: Archiwum Archiwizacji w Katowicach • Archiwum Państwowego w Katowicach
Biuro Głównego w Katowicach • Poradnia Śląska w Katowicach • Muzeum Śląskie w Katowicach
Muzeum Śląskie w Katowicach • Muzeum Historii w Zabrze • Muzeum w Chorzowie
Muzeum w Rybniku • Muzeum w Łodzi • Muzeum w Warszawie • Muzeum w Toruniu • Muzeum w Żywiecu
Muzeum Czynu Przemysłowego w Świerze Śl. Arty • Muzeum Śląskie w Katowicach • Muzeum Śląskie w Katowicach
Główny Urząd Plebiscytowy • Zarząd Plebiscytowy

Partnerzy: Urząd Śląskiej Wojewódzki • Urząd Śląskiej Wojewódzki • Urząd Śląskiej Wojewódzki • Urząd Śląskiej Wojewódzki
Justyna Pawlak • Andrzej Świątek • Urząd Śląskiej Wojewódzki • Urząd Śląskiej Wojewódzki • Urząd Śląskiej Wojewódzki

„

**Głosowanie nie odbędzie się prędzej
dopóki spokój i porządek
w kraju nie nastanie**

(Ignacy Jan Paderewski w wywiadzie do gazety „Vossische Zeitung“)

 INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

 W
1944-1989

Informacje techniczne: wystawa składa się z 9 plasz roll-up o wymiarach 100 x 200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

Rok 1921 na Górnym Śląsku

Wystawa, przygotowana w ramach obchodów stulecia plebiscytu i III powstania śląskiego, jest kontynuacją wystawy „Rok 1920 na Górnym Śląsku”.

**Rok 1921
na Górnym Śląsku**

WYDANIE Z OPORTUNOŚCIĄ PRZEZ SKŁADOWNIĘ BIURO KRAJOWE KOSZOWEJ PŁYTY FOTODUKCJI
KOSZOWA 40-001 KOSZÓW
Rozmiar: 24 x 34 cm x 100 g
Projekt graficzny: Beata Kozłowska

WYKONANIE: Drukarnia „Górnym Śląsk” w Katowicach
Wydrukowano w Katowicach w 2021 roku. Wszelkie prawa zastrzeżone. Wszelkie prawa zastrzeżone. Wszelkie prawa zastrzeżone.

”

**Po raz trzeci w ostatnich dwóch latach
chwytny za broń o nasze wyzwolenie
spod jarzma niemieckiego**

(fotografia wyjątek z Korfiantego z 10 maja 1921 roku)

 **INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

Dnia 10 stycznia 1921 r. wszedł w życie „Regulamin plebiscytu na Górnym Śląsku”. Dokument regulował najważniejsze kwestie związane z głosowaniem, które miało rozstrzygnąć kwestię przynależności państwowej regionu. Dalsze szczegóły wraz z datą plebiscytu zostały ogłoszone przez Międzysojuszniczą Komisję Rządzącą i Plebiscytową pod koniec lutego. W niedzielę palmową 20 marca 1921 r. odbył się wyczekiwany przez mieszkańców Górnego Śląska plebiscyt, którego wyniki okazały się niekorzystne dla Polski. Niewiele ponad 40 % głosów zostało oddanych za Polską i ponad 59 % za Niemcami. We wschodnich powiatach obszaru plebiscytowego zdecydowana większość głosujących wrzuciła kartkę za Polską. To skłoniło Wojciecha Korfiantego do zaproponowania podziału spornego terenu aby część wschodnia z obszarem przemysłowym przypadła Polsce. Międzysojusznicza Komisja nie zdołała wypracować wspólnej propozycji i przedstawiła dwie różne koncepcje. Ostateczną decyzję miała podjąć Rada Najwyższa. Wobec odgłosów o planach przyznania Polsce tylko dwóch południowych rolniczych powiatów strona polska podjęła decyzję o wybuchu III powstania śląskiego. Po zakończeniu walki zbrojnej obszar plebiscytowy ponownie objęła we władanie Międzysojusznicza Komisja, a decyzję o przebiegu granicy polsko-niemieckiej na Górnym Śląsku mieli podjąć przedstawiciele wielkich mocarstw. Pracę nad jej wytyczeniem trwały kilka miesięcy, a ostateczne rozstrzygnięcie nastąpiło w październiku.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 9 plansz roll-up o wymiarach 100 x 200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

Wojciech Korfanty

Biograficzna wystawa elementarna, przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach, prezentuje postać Wojciecha Korfantego, najważniejszego przedstawiciela polskiego ruchu narodowego z Górnego Śląska.

Wojciech Korfanty urodził się 20 kwietnia 1875 r. w osadzie Sadowki (dziś dzielnica Siemianowic Śląskich). W wyborach z 1903 r. został wybrany posłem do niemieckiego parlamentu (Reichstagu), w którym wstąpił jako pierwszy Górnoszlązak do Koła Polskiego. Stał się jednym z najbardziej rozpoznawalnych polskich polityków w Niemczech. W listopadzie 1918 r. został członkiem Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu, kierował jej wydziałem wojskowym w czasie powstania wielkopolskiego. Mianowany przez polski rząd Polskim Komisarzem Plebiscytowym, w lutym 1920 r. stanął na czele Polskiego Komisariatu Plebiscytowego w Bytomiu. Po wybuchu III powstania śląskiego w nocy z 2 na 3 maja 1921 r. ogłosił się jego dyktatorem. Po podziale Górnego Śląska między Polskę i Niemcy w 1922 r., wskutek oporu Józefa Piłsudskiego, nie objął stanowiska premiera, pozostał jednak wiodącym politykiem w województwie śląskim. Po zamachu majowym 1926 r. przeciwstawił się sanacji, za co spotkały go szykany. W 1938 r. wyemigrował do Czechosłowacji. Powrócił do Polski w kwietniu 1939 r. i został aresztowany. Zmarł tuż po zwolnieniu z więzienia 17 sierpnia 1939 r. w Warszawie. Na Górnym Śląsku był legendą już za życia. Dziś jego postać i myśl polityczną upamiętniają nazwy ulic i pomniki.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 18 plasz roll-up formatu 100x200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

Robert Oszek (1896–1938) – żołnierz Niepodległej

Wystawa poświęcona bohaterowi wojny polsko-bolszewickiej oraz III powstania śląskiego. Robert Oszek urodził się w 1896 r. w Zabrze, w rodzinie górniczej. Jako nastoletni chłopiec, by spełnić marzenia o egzotycznych podróżach, uciekł z domu i zaciągnął się na okręt wielorybny. Następnie rozpoczął służbę w marynarce cesarskiej, biorąc udział w niemieckiej ekspedycji do Meksyku i Haiti. Podczas I wojny światowej odznaczony został za męstwo Krzyżem Żelaznym II i I klasy. Następnie zdezerterował z armii niemieckiej, by zaciągnąć się do polskiej marynarki wojennej. Walczył przeciwko bolszewikom we flotyli pińskiej i dnjeprzańskiej.

Podczas III powstania śląskiego utworzył oddział szturmowy marynarzy, wyposażony w samochód pancerny „Korfanty”. Zdaniem niektórych uczestników walk, jego odwaga i bohaterstwo w krytycznych momentach niemieckiej kontrofensywy zdecydowały o powstrzymaniu niemieckiego natarcia, a tym samym o sukcesie powstania. Na polecenie Wojciecha Korfante go stłumił bunt w dowództwie grupy „Wschód”, aresztując jego przywódców m.in. późniejszego wojewodę Michała Grażyńskiego. Za działalność na Górnym Śląsku został dwukrotnie odznaczony Krzyżem Walecznych i ponownie przedstawiony do odznaczenia krzyżem Virtuti Militari. Zmarł w 1938 r. w Katowicach.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 9 plansz roll-up o wymiarach 100 x 200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

Bramy do Polski 1922

Ekspozycja prezentuje przebieg uroczystości przyłączenia części Górnego Śląska do Polski w 1922 r. Na piętnastu panelach wystawienniczych przedstawiono wydarzenia na obszarze, który decyzją Rady Ambasadorów z października 1921 roku, przypadł Polsce. Objęcie terenów przez Rzeczpospolitą następowało, zgodnie z decyzją Międzysojuszniczej Komisji Rządzącej i Plebiscytowej Górnego Śląska, strefami i odbywało się według ściśle określonego scenariusza. Na początku przybywały oddziały policji państwowej, następnie podpisywano protokół przekazania władzy, wojska sojusznicze opuszczały strefę i na końcu wkraczała armia. Uroczystości powitania Wojska Polskiego, które zostały przy-

gotowane z wielkim rozmachem we wszystkich obejmowanych miastach i miejscowościach górnośląskich, odbyły się od 20 czerwca do 4 lipca 1922 r. Symbolem tych wydarzeń stały się bramy powitalne budowane na wzór łuków triumfalnych, których wzniesiono ponad dwieście dwadzieścia. Niektóre z nich były niezwykle monumentalne i pomysłowe, wszystkie zostały bogato przyozdobione symbolami narodowymi i śląskimi. Wystawa prezentuje również przebieg uroczystości, które odbyły się 16 lipca 1922 r. w Katowicach oraz wizytę Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego, który 27 sierpnia na katowickim Rynku odznaczył najwyższymi odznaczeniami państwowymi najbardziej zasłużonych powstańców i działaczy narodowych.

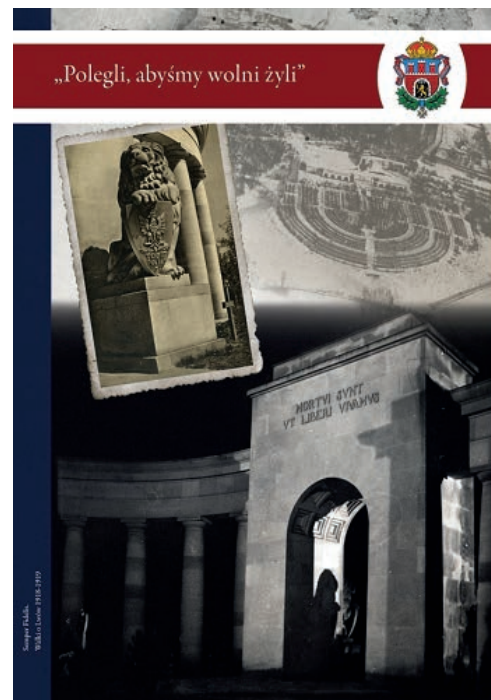
Informacje techniczne: wystawa składa się z 15 plansz roll-up formatu 100 x 200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

Semper fidelis

Wystawa poświęcona bohaterskiej obronie Lwowa przed Ukraińcami w latach 1918-1919. W początkowej części przedstawiono historię „zawsze wiernego” miasta, stosunki narodowościowe i genezę konfliktu. Następnie ukraiński zamach na Lwów oraz polską koncepcję obrony. Kolejne plansze poświęcone są walkom w mieście i odsieczy, która doprowadziła do ostatecznego zwycięstwa. Omówiono też broń i wyposażenie obrońców oraz ich upamiętnienie m.in. w postaci cmentarza Orląt.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 14 plansz roll-up formatu 120 x 200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

Ojcowie Niepodległości

Ekspozycja prezentuje liderów walki o wolną Polskę w 1918 r.: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Wincentego Witosa, Wojciecha Korfanteo i Ignacego Daszyńskiego. Plansze z sylwetkami wybitnych mężów stanu opatrzone są ich biogramami oraz interesującymi archiwalnymi

fotografiami. Na wystawie znajdziemy także kalendarium najistotniejszych wydarzeń w procesie odradzania się niepodległej Polski oraz kopie najważniejszych dokumentów związanych z 11 listopada 1918 r. Korzystając ze specjalnej mapy można prześledzić, jak w latach 1918–1921 zmieniały się granice II Rzeczypospolitej.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 15 plansz roll-up formatu 100 x 200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

OJCOWIE NIEPODLEGŁOŚCI

FATHERS OF INDEPENDENCE

Autorzy wystawy:
dr Zofia Fenrych, Mateusz Lipko

Współpraca:
Grzegorz Czapski, Marcin Frijez,
Paula Miedzińska, Magdalena Buczyńska,
dr Paweł Skubisz, prof. Włodzimierz Suleja

Projekt wystawy:
Krzysztof Drumiński, Jakub Walkowicz (zcode.pl)

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Zgładzona formacja. Policja Województwa Śląskiego 1922-1939

Przedwojenne województwo śląskie było jedynym w II Rzeczypospolitej, które cieszyło się autonomią. Jednym z jej przejawów była niezależna formacja porządkowa, wzorowana na Policji Państwowej – Policja Województwa Śląskiego. Jej trzon stanowili funkcjonariusze służący wcześniej w polskich formacjach policyjnych okresu powstań śląskich i plebiscytu oraz walk o niepodległość. Przez siedemnaście lat śląscy policjanci chronili dobytek i bezpieczeństwo obywateli, zwalczając przestępczość popolitą i działalność skrajnych ugrupowań politycznych. Strzegli granic i bezpieczeństwa państwa. Wystawa prezentuje dzieje tej forma-

cji aż do wybuchu II wojny światowej i udziału funkcjonariuszy w walkach obronnych oraz ich tragicznych losów (Zbrodnia Katyńska, obozy koncentracyjne) po zajęciu terytorium Rzeczypospolitej przez Niemców i Sowietów. Szacuje się, że spośród przeszło 3 tys. śląskich policjantów 80 procent nie przeżyło wojny. Ci, którzy przeżyli, po wojnie byli szykanowani przez władze komunistyczne.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 22 tablic o wymiarach 100 x 210 cm.

FKL Ravensbrück. Obóz koncentracyjny dla kobiet 1939–1945

Wystawa elementarna przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach.

Prezentuje najważniejsze informacje na temat obozu koncentracyjnego Ravensbrück: jego funkcjonowania, załogi oraz więźniarek. Porusza również takie tematy jak operacje doświadczalne na polskich więźniarkach, polską konspirację w obozie czy egzekucje i śmiertelność.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 15 plansz roll-up formatu 100 x 200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

Koniec i początek. Rok 1945 na Górnym Śląsku

Wystawa prezentuje zagadnienia związane m.in. z okupacją niemiecką, zakończeniem działań wojennych oraz wkroczeniem Armii Czerwonej na Górny Śląsk, deportacjami mieszkańców tego regionu do ZSRS, tworzeniem się polskiej administracji, polityką narodowościową, wysiedleniem ludności niemieckiej, funkcjonowaniem systemu obozowego i odbudową życia społeczno-gospodarczego w ramach Polski Ludowej.

Informacje techniczne: wystawa przygotowana jest w dwóch systemach wystawienniczych:

wariant I:

20 plansz roll-up o wymiarach 85 x 200 cm

wariant II:

20 plansz o wymiarach 100 x 140 cm oraz 20 plansz o wymiarach 70 x 100 cm.

Ukradzione dzieciństwo

Ekspozycja przygotowana przez Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Warszawie ukazuje życie dzieci od okresu międzywojennego do zakończenia II wojny światowej. Pokazuje jak wyglądało ich życie, a także jak zmieni-

ło się w czasie wojny. Okres dzieciństwa, który został brutalnie przerwany przez politykę terroru prowadzoną przez okupantów, pozostawił w ich życiu ogromną traumę. Ekspozycja odnosi się także do losów dzieci z różnych mniejszości narodowych w tym: Żydów, Romów, Ukraińców, Białorusinów, Polszuków, Karaimów, Ormian, Hucułów, a także do traumatycznych przeżyć związanych z gettem, obozem, przymusową pracą, deportacjami, egzekucjami itd. Wystawa podzielona jest na siedem części, które obrazują dzieci w różnych rolach życiowych.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 48 paneli o wymiarach 210 x 100 cm.

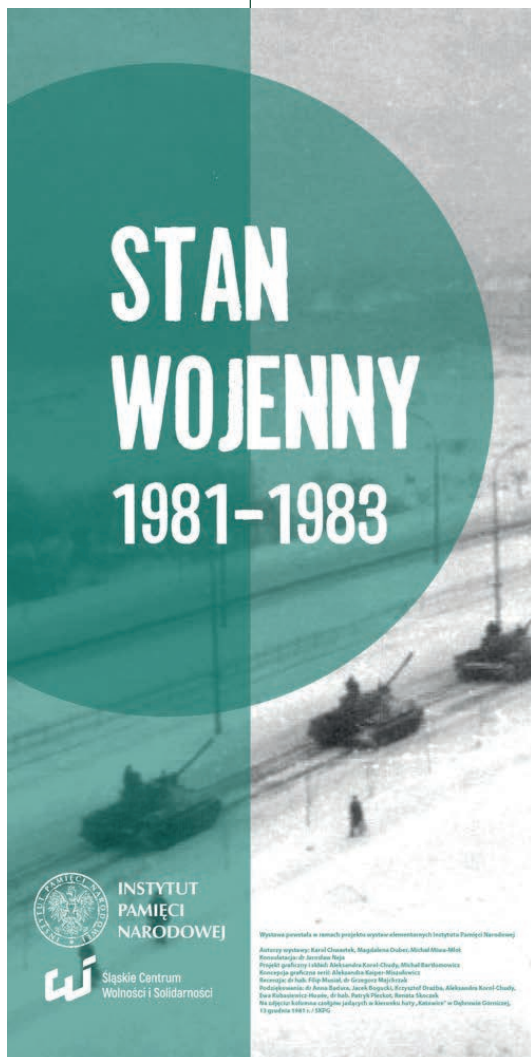

Stan wojenny 1981–1983

Wystawa zorganizowana w 40. rocznicę stanu wojennego przy pomocy krótkich, syntetycznych tekstów, archiwalnych fotografii i wybranych dokumentów, przybliży okoliczności ogłoszenia stanu wojennego, opisuje represje

wprowadzone na mocy nadzwyczajnego ustawodawstwa, informuje o ofiarach pacyfikacji i brutalności milicji oraz ZOMO, a także o instytucjach i formacjach, na których ciążył zarzut złamania obowiązującego prawa i które były znane z brutalnych represji. Na wystawie nie zabrakło również informacji o oporze polskiego społeczeństwa i wsparciu płynącym dla Polaków z zagranicy.

Informacje techniczne: Wystawa wewnętrzna składa się z 15 plansz typu roll-up formatu 100 x 200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

Już zachodzi czerwone słończko. Wybory '89 w województwie katowickim

Rok 1989 okazał się przełomowym. Wybory parlamentarne w czerwcu 1989 r., choć tylko w części demokratyczne, uruchomiły lawinę, której nie dało się już zatrzymać. Erozja komunistycznego systemu władzy nabrała rozpędu. Roz-

poczęły się zmiany o charakterze ustrojowym, które doprowadziły do odzyskania przez Polskę niepodległości, a w wymiarze europejskim do upadku sowieckiej dominacji i zniesienia żelaznej kurtyny.

Wystawa jest poprawioną i odświeżoną wersją ekspozycji z 2014 r. „Zachodźże czerwone słończko». Wybory'89 w województwie katowickim“ i powstała we współpracy z Muzeum w Gliwicach. W nowej szacie graficznej zaprezentowano na niej plakaty, liczne materiały ulotne, a przede wszystkim fotografie przywołujące atmosferę owego „roku cudów”, czasu, w którym Polacy zainicjowali demontaż systemu komunistycznego w Europie na wschód od Łaby.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 20 plasz roll-up o wymiarach 70 x 100 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

**JUŻ ZACHODZI
CZERWONE SŁONECZKO**

WYBORY '89 W WOJEWÓDZTWIE KATOWICKIM

Wydanie drugie, poprawione

Scenariusz: dr Bogusław Tracz

Współautor: Piotrka Borki-Głowacka

Konceptualizacja i wytyczenie: dr hab. Adam Douha

Recenzja: dr Tomasz Kuchowski

Projekt graficzny: Bogusław Milanowicz

Na wystawie zaprezentowano materiały ze zbiorów:

- Archiwum „Zwornika Zachodniego”
- Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach
- Archiwum Rolniczego w Katowicach
- Archiwum Samorządności Rolniczej w Katowicach
- Miejskiego Ośrodka Kultury Gaiński Młazów w Jastrzężu-Zdrój

- Muzeum Pielęgniarek w Zabżu
- Muzeum w Gliwicach
- Muzeum w Rybniku
- Starego Centrum Woboci i Solidarności
- Artykuł Karczmarskiego

Podziękowania dla: Anny Kulczak, dr Dagny Wójcik, Robertu Czap, Zygmunta Golasza, Anny Kasprzykowskiej, dr Dariusza Kufiera, Grzegorza Kowalczyka, Sebastianu Rosenbaum, dr Grzegorz Szyma

Wystawa przygotowana przez Instytut Pamięi Narodowej – Oddział w Katowicach we współpracy z Muzeum w Gliwicach

 **INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**
Oddział w Katowicach

 **MUZEM
W GLIWICACH**

Leopold Tyrmand – o stylu bycia »w kontrze«

Leopold Tyrmand to wybitny pisarz, dziennikarz i publicysta. Jeden z najbardziej oryginalnych polskich prozaików drugiej połowy XX w., który w najtrudniejszych czasach zachował wymagającą odwagi niezależność intelektualną. Wystawa lapidarnie nakreśla światopoglądowy portret pisarza, który był nie tylko zdecydowanym przeciwnikiem komunizmu, ale także arbitrem elegancji, miłośnikiem kobiet, mody, architektury oraz wielkim propagatorem jazzu, zakazanego w czasach stalinowskich.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 13 plansz formatu 100 x 200 cm z dedykowanym aluminiowym systemem wystawienniczym, dającym możliwość montażu w różnych układach przestrzennych. Do wystawy dołączony jest odtwarzacz muzyki ze ścieżką dźwiękową.

Portale internetowe

Internetowe, tematyczne portale edukacyjne zawierają kompendium wiedzy o różnych zagadnieniach. Są wzbogacone o zdjęcia, filmy, teksty źródłowe czy teksty piosenek. Pełen spis portali wraz z charakterystyką zawartości znajduje się na stronie **edukacja.ipn.gov.pl** w zakładce: **Multimedia**

Portale edukacyjne:

edukacja.ipn.gov.pl
przystanekhistoria.pl
polska1918-89.pl
mojaniepodlegla.pl
opowiedziane.ipn.gov.pl
archiwumpamieci.pl
niezwyciezeni-film.pl
facebook.com/PrzystanekHistoriaKatowice

Portale dotyczące osób:

inka.ipn.gov.pl
korbonski.ipn.gov.pl
okulicki.ipn.gov.pl
pilecki.ipn.gov.pl
popieluszko.ipn.gov.pl
ryszardsiwiec.com
zagonczyk.ipn.gov.pl
jancarz.ipn.gov.pl

Portale zagadnień:

szlakinadziei.ipn.gov.pl
twarzesolidarnosci.gosc.pl
pielgrzymki.ipn.gov.pl
gigancinauki.pl
kop.ipn.gov.pl
zkr.ipn.gov.pl
podziemiezbrojne.ipn.gov.pl
katyn.ipn.gov.pl
wzz.ipn.gov.pl
sw.ipn.gov.pl
poszukiwania.ipn.gov.pl
laczka.ipn.gov.pl
truthaboutcamps.eu
martyrologiawspolskich.pl
zyciezycie.pl
kultura-niezalezna.pl
slady.ipn.gov.pl

Portale dotyczące wydarzeń historycznych:

pw.ipn.gov.pl
lato59.pl
1wrzesnia59.pl
1september59.com (wersja anglojęzyczna)
zbrodniapomorska1959.pl
oblawaagustowska.pl
zbrodniawolynska.pl
czerwiec56.ipn.gov.pl
marzec1968.pl
grudzien70.ipn.gov.pl
czerwiec76.ipn.gov.pl
sierpien1980.pl
13grudnia81.pl
rok1989.pl
pierwszapielgrzymka.ipn.gov.pl
drugapielgrzymka.ipn.gov.pl
trzeciapielgrzymka.ipn.gov.pl
wybory1947.pl
operacja-polska.pl

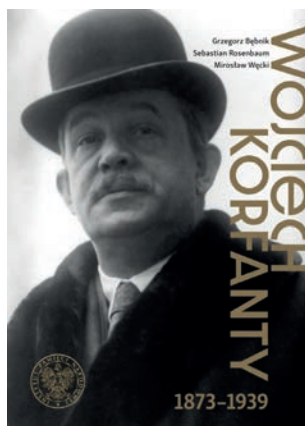
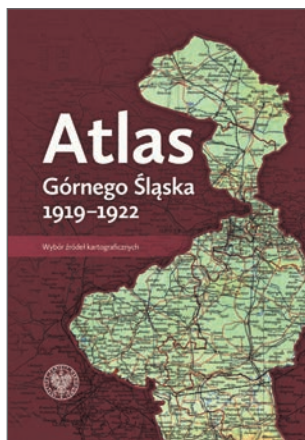
Portal edukacyjny

EDUKACJA.IPN.GOV.PL

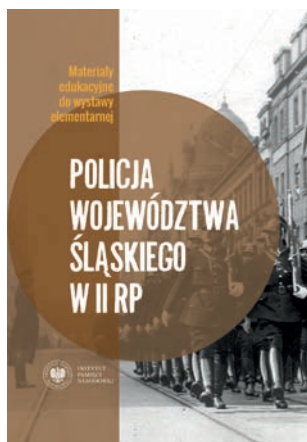
Historia dla każdego

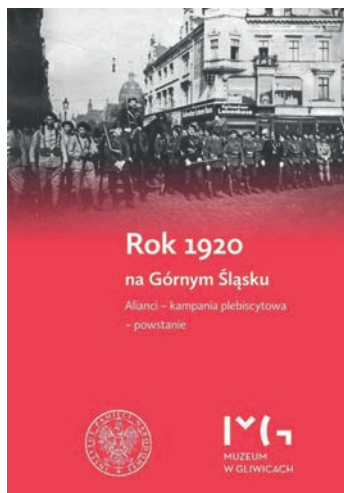
Oferta wydawnicza – wybrane publikacje oddziału IPN w Katowicach wspomagające pracę nauczyciela

- ◆ *Aby utrzymać porządek? Raporty wojsk francuskich z okresu II powstania śląskiego (lipiec-wrzesień 1920 roku)*, red. G. Bębniak, S. Rosenbaum, Katowice – Warszawa 2020.
- ◆ **Atlas Górnego Śląska 1919–1922. Wybór źródeł kartograficznych, oprac. G. Bębniak, M. Mączka, S. Rosenbaum, M. Węcki, Katowice 2022.**
- ◆ **Bębniak G., Rosenbaum S., Węcki M., Wojciech Korfanty 1873–1939, Katowice – Warszawa 2023.**
- ◆ Blinda A., Chwastek K., Korol-Chudy A., Dzióbek M., Małachowska E., Mozgol R., *Stan wojenny 1981-1983. Materiały edukacyjne do wystawy elementarnej Instytutu Pamięci Narodowej*, Katowice 2021., (dostępna wersja drukowana i pdf online).
- ◆ Blinda A., Korol-Chudy A., Mozgol R., *Powstania Śląskie 1919-1921. Materiały edukacyjne do wystawy elementarnej Instytutu Pamięci Narodowej, Katowice 2020.*, (dostępna wersja drukowana i pdf online).
- ◆ Bębniak G., *Wrzesień 1939 r. w Katowicach*, Katowice 2012.
- ◆ Blinda A., Skoczek R., Mozgol R., *Konspiracja młodzieżowa w Chorzowie 1948-1956*, Katowice 2020.
- ◆ *Deportacje do Związku Sowieckiego z ziem polskich 1944/1945 r. Perspektywa porównawcza*, red. S. Rosenbaum, D. Węgrzyn, Katowice 2015.
- ◆ Borkowski Ł., *Zdzisław Badocha „Żelazny” 1926-1946. Niezlomny z Zagłębia*, Katowice 2020.
- ◆ Dubiański W., *Obóz pracy w Mysłowicach w latach 1945-1946*, Mysłowice 2015.
- ◆ Dziuba A., Dziurok A., Linek B., Trach B., Węgrzyn D., *Jerzy Ziętek. Konteksty kariery w komunistycznym państwie*, Katowice 2018., (publikacja internetowa).
- ◆ Dziuba A., Kurpierz T., Węgrzyn D., *Wypatrując Andersa. Konspiracja antykomunistyczna w województwie śląskim 1945-1948*, Katowice – Warszawa 2019.
- ◆ *Elity i przedstawiciele społeczności żydowskiej podczas II wojny światowej*, red. nauk. M. Grądzka-Rejak, A. Namysło, Katowice – Kraków – Warszawa 2017.
- ◆ Gołasz Z., *„Oczy całego świata skierowane są teraz na Górny Śląsk”. Rok 1919 na Górnym Śląsku*, Katowice 2019.
- ◆ Gołasz Z., Gwóźdź K., *Zgłodzona formacja. Policja Województwa Śląskiego 1922-1939*, Katowice 2019.
- ◆ Gryman A., *Tajne Harcerstwo Krajowe. Szeregi Wolności*, Katowice 2019.
- ◆ *Górny Śląsk w Polsce Ludowej, T. I: Przełomy i zwroty*, red. A. Dziurok, B. Linek, Katowice – Opole 2016.

- ◀ *Górny Śląsk w Polsce Ludowej, T. 2: Przywódcy – bohaterowie – wrogowie*, red. A. Dziurok, B. Linek, Katowice – Opole 2017.
- ◀ *Górny Śląsk w Polsce Ludowej, t. 3: Wysiedlenia – emigracje – przyjazdy*, red. A. Dziurok, B. Linek, Katowice – Opole 2021.
- ◀ *Internowani i uwięzieni w stanie wojennym*, red. T. Kurpierz, J. Neja, Katowice – Warszawa 2018.
- ◀ Klich M., *Niepokorny. Historia lat 1976–1989*, Katowice – Warszawa 2018.
- ◀ Korfanty W., „Górny Śląsk to wielka rzecz”. *Wystąpienia na forum Sejmu Śląskiego I kadencji (1922–1929), wybór i opracowanie* S. Rosenbaum, M. Węcki, Katowice 2022.
- ◀ Korol-Chudy A., *Kiedy Katowice były Stalinogrodem... 1953–1956*, Katowice 2020.
- ◀ Korol-Chudy A., Grześkowiak G., *Pamiętaj, że nosisz mundur. Policja Województwa Śląskiego w stulecie utworzenia*, Katowice 2022., (dostępna wersja drukowana i pdf online).
- ◀ **Korol-Chudy A., *Policja Województwa Śląskiego w II RP. Materiały edukacyjne do wystawy elementarnej Instytutu Pamięci Narodowej, Katowice 2023., (dostępna wersja drukowana i pdf online).***
- ◀ *Kronika czasu przełomu. Górny Śląsk w latach 1919–1926 w fotografiach Stefana Pierzchalskiego*, oprac. H. Dudała, M. Węcki, Katowice – Warszawa 2019.
- ◀ Kurpierz T., *Henryk Sławik 1894–1944. Biografia socjalisty*, Katowice – Warszawa 2020.
- ◀ Kurpierz T., *Henryk Sławik 1894–1944. Górnośląski Sprawiedliwy wśród Narodów Świata*, Katowice 2021., (dostępna wersja drukowana i pdf online).
- ◀ Lorens M., Małachowska E., „*Idąc po Ich śladach...*” *Ścieżka edukacyjna po Miejscu Pamięci i Przestrogi Ravensbrück*, Katowice 2020., (dostępna wersja drukowana i pdf online).
- ◀ Małachowska E., FKL Ravensbrück. *Obóz koncentracyjny dla kobiet 1939–1945. Materiały edukacyjne do wystawy elementarnej Instytutu Pamięci Narodowej*, Katowice 2022., (dostępna wersja drukowana i pdf online).
- ◀ Mokrosz J., *Aleksander Zawadzki – działacz komunistyczny i wojewoda śląski (1945–1948)*, Katowice – Warszawa 2017.
- ◀ **Namysło A., *Po tej stronie był również Człowiek. Mieszkańcy przedwojennego województwa śląskiego z pomocą Żydom w okresie II wojny światowej, Katowice – Warszawa 2021.***
- ◀ Neja J., *Grudzień 1981 roku w województwie katowickim*, Katowice 2011.
- ◀ „*Niech świat pamięta o nas...*” *Losy osób deportowanych do ZSRS z terenu Górnego Śląska w 1945 r.*, red. K. Banaś, Katowice 2016.
- ◀ *Oszek. Zmagania z legendą*, Z. Tomecki (scenariusz), G. Becla (rysunki), Warszawa 2022.

- ◄ *Pamięć Kresów – Kresy w pamięci*, red. B. Tracz, Katowice – Gliwice – Warszawa 2019.
- ◄ *Pod czerwoną gwiazdą. Aspekty sowieckiej obecności w Europie Środkowo-Wschodniej w 1945 roku*, red. S. Rosenbaum, D. Węgrzyn, Katowice – Warszawa 2017.
- ◄ *Powstania śląskie i plebiscyt górnośląski w przestrzeni publicznej. Kinematografia – muzyka – literatura – publicystyka*, red. M. Fic, M. Węcki, Katowice – Warszawa 2020.
- ◄ *Relacje Kościół – Państwo na Górnym Śląsku w latach 1945–1989. Konflikt ideologiczny*, red. A. Dziurok, Katowice – Warszawa 2019.
- ◄ *Rok 1918 na Górnym Śląsku. Przełom społeczno-polityczny i jego konsekwencje*, red. S. Rosenbaum, Warszawa – Katowice – Gliwice 2020.
- ◄ *Rok 1919 na Górnym Śląsku. Czas eskalacji konfliktów*, red. K. Gwóźdź, S. Rosenbaum, Warszawa – Katowice – Tarnowskie Góry 2021.
- ◄ ***Rok 1920 na Górnym Śląsku. Alianci – kampania plebiscytowa – powstanie*, red. Z. Gołasz, S. Rosenbaum, Warszawa – Katowice – Gliwice 2022.**
- ◄ *Rok 1922 na Górnym Śląsku – granice, administracja, społeczeństwo*, red. M. Węcki, S. Rosenbaum, Katowice – Warszawa 2019.
- ◄ *Sonderfahndungsbuch Polen. Specjalna księga gończa dla Polski*, oprac. G. Bębniak, Katowice – Warszawa 2019.
- ◄ Skoczek R., *Bramy do Polski 1922*, Katowice 2022., (dostępna wersja drukowana i pdf online).
- ◄ Skoczek R., *Rok 1920 na Górnym Śląsku*, Katowice 2020.
- ◄ Skoczek R. *Rok 1921 na Górnym Śląsku*, Katowice 2021.
- ◄ Tracz B., *„Zachodźże czerwone słoneczko”. Wybory '89 w województwie katowickim*, Katowice – Gliwice 2019.
- ◄ ***W województwie i w „terenie”. Działalność Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej na szczeblu lokalnym*, red. A. Dziuba, B. Tracz, Katowice – Warszawa 2022.**
- ◄ Węcki M., *Powstańcy śląscy. Patroni naszych ulic*, Katowice 2017., (dostępna wersja drukowana i pdf online).
- ◄ Wołoszyn J. W., *Niepodległościowa konspiracja młodzieżowa na ziemiach polskich w latach 1944/1945–1956*, Lublin – Warszawa 2019.

Czasypismo

„Czasypismo” to półrocznik, zajmujący się popularyzacją badań historycznych nad XIX i XX-wiecznymi dziejami Górnego Śląska i obszarów sąsiednich. Szczególny nacisk położono na problematykę funkcjonowania systemów totalitarnych – nazizmu i komunizmu i ich oddziaływania na społeczeństwo regionu. Nie oznacza to jednak zawężenia tematyki wyłącznie do kwestii politycznych. Celem pisma jest ukazanie możliwie szerokiego spektrum zjawisk – sfery kultury, religii, gospodarki, życia codziennego, obyczajowości.

W skali regionu górnośląskiego jest to projekt unikatowy: brak dotąd było pisma o takim profilu na rynku wydawniczym.

„Czasypismo” może być dla Państwa przewodnikiem po trudnych meandrach górnośląskiej historii.

Redakcja

Redaktor Naczelny:

Adam Dziurok

Członkowie redakcji:

Sebastian Rosenbaum

Adam Dziuba

Bogusław Tracz

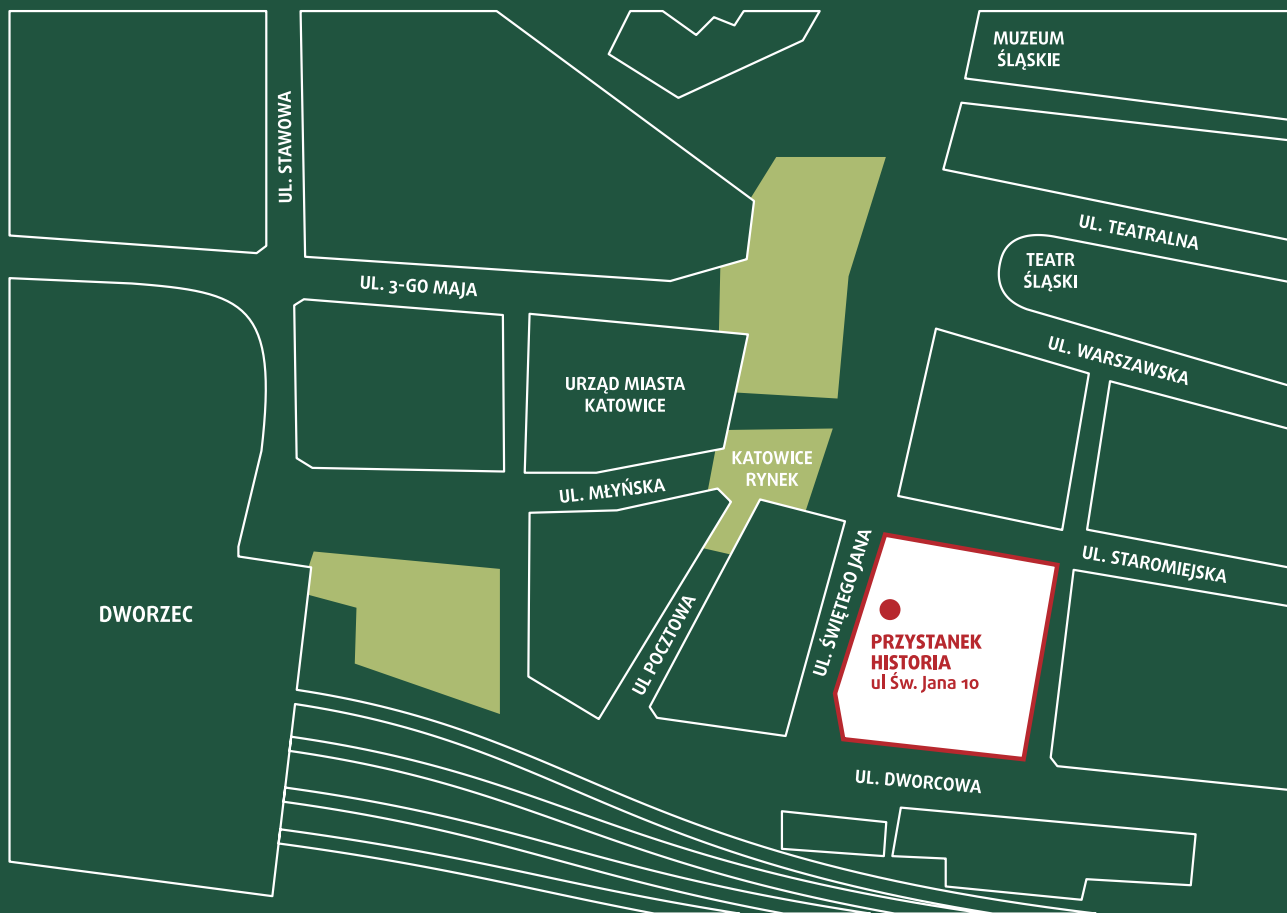
Sekretarz redakcji:

Paweł Zawisza

Wydawca:

Oddział Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Katowicach

Gdzie jesteśmy:

ODDZIAŁOWE BIURO EDUKACJI NARODOWEJ INSTYTUTU PAMIĘCI NARODOWEJ W KATOWICACH

Przystanek Historia Centrum Edukacyjne IPN

im. Henryka Sławika w Katowicach

40-012 Katowice, ul. Św. Jana 10, III piętro

Sylvia Dziurok	52 207 07 00	sylvia.dziurok@ipn.gov.pl
<i>Sekretariat</i>	fax 52 207 07 80	

Ryszard Mozgol	52 207 07 15	ryszard.mozgol@ipn.gov.pl
<i>Naczelnik Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej IPN w Katowicach</i>		

dr Kornelia Banaś	52 207 07 11	kornelia.banas@ipn.gov.pl
dr Angelika Blinda	52 207 07 15	angelika.blinda@ipn.gov.pl
Aleksandra Korol-Chudy	52 207 07 01	aleksandra.korol-chudy@ipn.gov.pl
Ewelina Małachowska	52 207 07 14	ewelina.malachowska@ipn.gov.pl
Michał Miwa-Młot	52 207 07 12	michal.miwa-mlot@ipn.gov.pl
Adrian Rams	52 207 07 08	adrian.rams@ipn.gov.pl
Renata Skoczek	52 207 07 10	renata.skoczek@ipn.gov.pl
Bartłomiej Warzecha	52 207 07 16	bartlomiejwarzecha@ipn.gov.pl

Przystanek Historia Centrum Edukacyjne IPN

im. Gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie

42-217 Częstochowa, al. Najświętszej Maryi Panny 52

Karol Krajewski	54 370 70 91	karol.krajewski@ipn.gov.pl
Adam Kurus	54 370 70 17	adam.kurus@ipn.gov.pl

Monika Kobylańska	52 207 01 05	monika.kobylanska@ipn.gov.pl
<i>Asystent Prasowy</i>		
Krzysztof Łojko	52 207 01 54	krzysztof.lojko@ipn.gov.pl
<i>Asystent Prasowy</i>		

ipn.gov.pl
edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/Katowice
facebook.com/ipnkatowice
facebook.com/przystanekhistoriakatowice

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Katowicach
